

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hodnocení spokojenosti činnosti příspěvkové organizace

The Satisfaction Rating of Allowance Organization

Student: Žaneta Mikošková
Vedoucí bakalářské práce: Ing. David Slavata, Ph.D.

Ostrava 2013

Zadání bakalářské práce

Student: **Žaneta Mikošková**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202R055 Veřejná ekonomika a správa**
Specializace: **00 Veřejná ekonomika a správa**
Téma: **Hodnocení spokojenosti činnosti příspěvkové organizace**
The Satisfaction Rating of Allowance Organization

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Neziskový sektor v České republice
 3. Analýza činnosti a hospodaření vybrané příspěvkové organizace
 4. Průzkum spokojenosti s činností příspěvkové organizace a jeho vyhodnocení
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188 s.
ISBN 978-80-86929-54-5.
- MOCKOVČIAKOVÁ, Alena a kol. *Příspěvkové organizace 2010*. 2. vyd. Praha: WOLTERS KLUWER ČR, a. s., 2010. 346 s. ISBN 978-80-7357-533-5.
- DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. 1. vyd. Praha: CODEX BOHEMIA, 1996. 373 s. ISBN 80-85963-19-1.

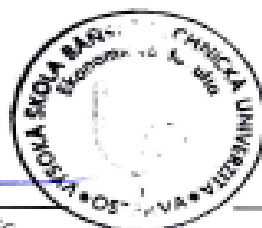
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. David Slavata, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dlabáňová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci včetně příloh vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila. Přílohy č. 2, 3 a 4 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 10. 5. 2013

.....
Žaneta Mikošková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Davidu Slavatovi, Ph.D. za odborné vedení, podnětné rady a trpělivost při vedení této bakalářské práce. Mé díky patří i ředitelce Základní školy v Otčích paní Mgr. Soně Koběrské a všem respondentům, kteří se podíleli na dotazníkovém šetření.

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. Neziskový sektor v české republice	7
2.1. Sektorové dělení národního hospodářství	7
2.2. Historie neziskového sektoru v Českých zemích	9
2.3. Teorie vzniku neziskových organizací	10
2.4. Neziskové organizace	12
2.4.1. Základní charakteristika neziskové organizace	12
2.4.2. Členění neziskových organizací	14
2.5. Druhy a zdroje financování neziskových organizací	15
2.6. Neziskové organizace ve veřejném sektoru	18
2.6.1. Funkce veřejného sektoru	19
2.6.2. Struktura veřejného sektoru	19
2.6.3. Neziskové organizace zřizované ve veřejném sektoru v ČR	20
2.6.4. Zajišťování veřejných statků soukromoprávními neziskovými organizacemi	24
3. Analýza činnosti a hospodaření vybrané příspěvkové organizace	26
3.1. Hospodaření příspěvkových organizace	26
3.1.1. Finanční hospodaření příspěvkových organizací	27
3.1.2. Fondové hospodaření příspěvkových organizací obcí	28
3.2. Financování školství	29
3.3. Základní školy	31
3.4. Základní škola Otice, příspěvková organizace	33
3.4.1. Počátky školství v Oticích u Opavy	33
3.4.2. Charakteristika školy	34
3.4.3. Školní vzdělávací program	36
3.4.4. Školní preventivní strategie 2010 - 2013	36
3.4.5. Hospodaření ZŠ a MŠ Otice	38
3.5. Kvalitativní ukazatele ve školství	40
4. Průzkum spokojenosti s činností příspěvkové organizace a jeho vyhodnocení	42
4.1. Zvolená metoda	42
4.2. Výsledky průzkumu a jeho analýza	42
4.3. Zhodnocení výsledků	52
5. Závěr	57
6. Seznam použité literatury	60
7. Seznam zkratk	63
8. Seznam obrázků	64
9. Seznam tabulek	65

10.	Seznam grafů.....	66
11.	Seznam příloh	

1. ÚVOD

Neziskový sektor je popisován jako část národního hospodářství, která je podstatným prvkem ekonomického a politického prostředí každé vyspělé země. Je založena na poskytování statků, které nejsou určeny k tržní směně. Instituce, které v tomto sektoru působí, jsou považovány za neziskové, jejich cílem není dosažení zisku z činnosti organizace. Důvod vzniku neziskových organizací se liší podle toho, zda působí v soukromém neziskovém sektoru – poskytování humanitární pomoci a podpora určité skupiny osob v podnikání, politice a jiných oblastech společenského života, či zda působí ve veřejném neziskovém sektoru, kde cílem organizací je, podílet se na výkonu státní správy na úrovni státu, regionu či obce.

Ve veřejném neziskovém sektoru jsou veřejné statky v České republice zajišťovány převážně prostřednictvím organizačních složek a příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem může být stát, respektive ústřední orgány státní správy a územně samosprávné celky.

Tato bakalářská práce na téma „Hodnocení spokojenosti činností příspěvkové organizace“ se zabývá příspěvkovou organizací typu základní školy, a to konkrétně Základní školou v Oticích. Tuto školu jsem já sama jako žákyně od roku 1997 po dobu pěti let navštěvovala. Tenkrát zařízení zabezpečovalo dostačující technické a materiální vybavení, rozsáhlou nabídku školních i mimoškolních aktivit a akcí spolu s kvalifikovanými pedagogickými pracovníky. Na základě tohoto tématu práce bych se ráda přesvědčila, zda je tomu tak i nadále.

Hlavním cílem této práce je zhodnotit kvalitu činnosti Základní školy v Oticích z pohledu rodičů žáků této školy. Jako hlavní oblasti zkoumání jsem vybrala vybavenost školy, aktivity školy, kvalitu pedagogického sboru, informovanost rodičů a bezpečnost žáků.

Pro bakalářskou práci jsem stanovila následující **hypotézy**:

Hypotéza č. 1: Základní škola v Oticích poskytuje dostatečné vybavení pro zajištění své činnosti.

Hypotéza č. 2: Nabídka školních kroužků je dostačující.

Hypotéza č. 3: Ryze ženská skladba pedagogického sboru nemá vliv na úroveň kvality vzdělávání.

Hypotéza č. 4: Rodiče mají dostatečný přístup k informacím, avšak se sami málo informují o dění ve škole.

Použité **metody**: analýza hospodaření příspěvkové organizace, sběr dat a dotazníkové šetření včetně jeho vyhodnocení pomocí programu Microsoft Office Excel.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitolou je úvod, pátou kapitolou závěr.

Druhá kapitola s názvem „Neziskový sektor v České republice“ zahrnuje členění národního hospodářství a vymezuje tak prostor pro působení neziskových organizací, informuje o historii, teoriích vzniku a členění těchto organizací. Významná část této kapitoly je věnována neziskovým organizacím, které působí ve veřejném sektoru, a to především příspěvkovým organizacím.

Třetí kapitola s názvem „Analýza činností a hospodaření vybrané příspěvkové organizace“ nastíní hospodaření příspěvkových organizací. Jelikož se praktická část zabývá organizací typu základní škola, je zde také vysvětleno financování školství a popsány základní školy z obecného pohledu. V druhé polovině třetí kapitoly se dostaneme k praktické části této bakalářské práce, a tudíž k vymezení základní charakteristiky, vzdělávacímu programu, preventivní strategii a hospodaření Základní školy v Oticích.

Čtvrtou kapitolou je kapitola s názvem „Průzkum spokojenosti s činností příspěvkové organizace a jeho vyhodnocení“. Data k průzkumu byla získána prostřednictvím dotazníků, který byly rozdány rodičům žáků již zmíněné školy. Kapitola zahrnuje vyhodnocení dotazníkového šetření a zhodnocení kvality činnosti ZŠ Otice.

Bakalářská práce byla vypracovaná pomocí odborné literatury, z platné legislativy České republiky, z interních zdrojů a materiálů poskytnutých vedením Základní školy v Oticích.

2. NEZISKOVÝ SEKTOR V ČESKÉ REPUBLICE

Na rozmanitosti České republiky se v současné době podílejí mimo jiné také jednotlivé sektory společnosti. Vedle státního sektoru, který zajišťuje správu obecných věcí na úrovni celé společnosti, zde působí sektor podnikatelský, zaměřený na produkci a zisk. Jako třetí posiluje svou funkci sektor neziskový, který se stal aktivní součástí vznikající občanské společnosti. Je určen ke správě věcí, které neziskové organizace vykonávají lépe, či jiným způsobem než stát – péče o zdravotně postižené, ochrana životního prostředí, ochrana spotřebitelů apod. Tyto tři sektory jsou často doplněny o místní a regionální samosprávy.¹

Tabulka 2. 1: Vývoj počtu vybraných neziskových organizací v ČR

Statistika vybraných neziskových organizací					
Nezisková organizace	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Občanské sdružení	65 386	67 138	72 111	75 627	77 801
Nadace	411	425	449	455	458
Nadační fondy	1 095	1 126	1 205	1 269	1 278
Obecně prospěšné společnosti	1 658	1 733	1 985	2 126	2 183
Evidované právnické osoby	4 399	4 363	4 352	4 366	4 348
Organizační jednotky sdružení	29 752	30 041	31 166	32 140	32 376

Zdroj: Vlastní zpracování, Neziskovky.cz. *Fakta: Statistika počtu neziskových organizací* [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_543/fakta_neziskovky-v_statistika-poctu-neziskovych-organizaci/

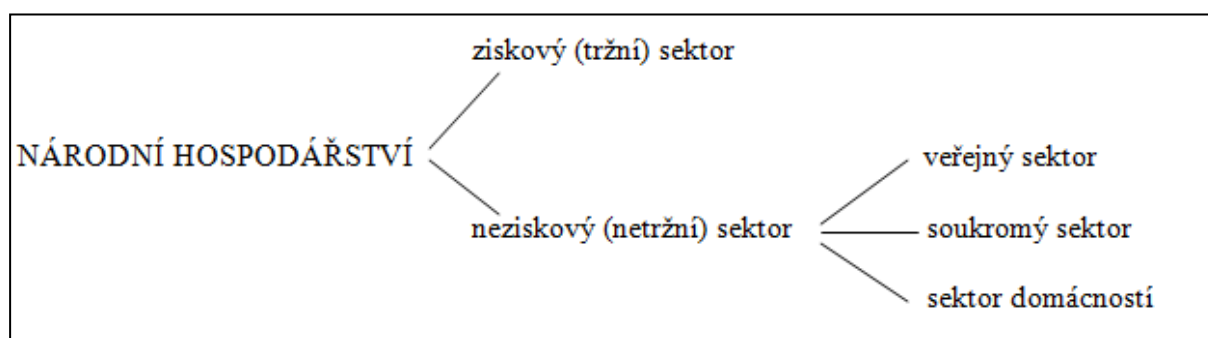
2.1. Sektorové dělení národního hospodářství

Národní hospodářství lze chápat jako veškerou hospodářskou činnost, prováděnou podnikatelskými subjekty a občany na určitém státním území.² Národního hospodářství členíme podle různých hledisek, a to především dle hospodářských odvětví (průmysl, zemědělství, doprava, obchod, cestovní ruch, zdravotnictví, školství, kultura, soudnictví, obrana a bezpečnost atd.). Jednou z dalších možností členění národního hospodářství je členění z hlediska principu financování, kde rozlišujeme dva hospodářské sektory. První sektor nazýváme sektorem ziskovým (tržním), druhý sektorem neziskovým (netržním), který právě vytváří prostor pro působení neziskových organizací.

¹ PLAMÍNEK, Jiří a kol. *Řízení neziskových organizací*. 1.vyd. Praha: Nadace Lotos, 1996. s. 186. ISBN 80-238-0442-1.

² ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Když se řekne nezisková organizace*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. s. 130. ISBN 80-210-3031-3.

Obrázek 2. 1: Členění národního hospodářství dle principu financování

Zdroj: vlastní zpracování, BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.

Ziskový (tržní) sektor je takový, který je financován z prodeje statků, které ziskové subjekty buď produkují, nebo distribuují za tržní cenu, která se vytváří na základě nabídky a poptávky. Cílem organizací, které v tomto sektoru působí, je dosažení zisku.

Neziskový (netržní) sektor je podstatným prvkem ekonomického i politického prostředí každé vyspělé země a je založen na poskytování statků, které nejsou určeny k tržní výměně. Formou produktivní činnosti, zejména produkci služeb pro určité skupiny osob, realizuje naplňování úkolů spojených zejména s řešením projevů tržního selhání. Hlavním cílem organizací není dosažení zisku nýbrž přímá produkce užitku. Konkrétním účelem neziskového sektoru je v největší míře poskytování veřejných statků a veřejných služeb, které neziskové organizace vykonávají lépe, či jiným způsobem než stát – péče o zdravotně postižené, ochrana životního prostředí, ochrana spotřebitelů apod. Tyto statky získávají členové společnosti (státu) bez přímé protihodnoty (buď za ně vůbec neplatí, nebo platí netržní cenu).³ Získané prostředky plynou z veřejných financí. Řadíme zde všechny organizace, které nepatří do ziskového sektoru. *Neziskový veřejný sektor* lze chápat jako část neziskového sektoru, která je financována z veřejných financí, řízena a spravována veřejnou správou. Organizace v tomto sektoru zabezpečují převážně veřejné služby. Velikost veřejného sektoru v ČR činí okolo 45 – 50 %. *Neziskový soukromý sektor* je druhou částí neziskového sektoru, který je financován ze soukromých financí, tj. z financí fyzických a právnických osob, které se rozhodly vložit své soukromé finance do předem vymezené produkce nebo distribuce statků, a neočekávají, že jim tento vklad přinese zisk. Stojí mimo státní správu, samosprávu a trh. *Sektor domácností* v rámci národního hospodářství hraje roli začleněním do koloběhu finančních toků a vstupem

³ DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí*. 1. vyd. Praha: C H Beck, 2012. s. 173. ISBN 80-740-0224-1.

na trh produktů, faktorů a kapitálu. Má význam při formování občanské společnosti, jejíž kvalita je určující zpětně pro kvalitu těchto organizací.⁴

2.2. Historie neziskového sektoru v Českých zemích

Historie neziskového sektoru v českých zemích je velmi dlouhá a bohatá, jelikož potřebu sdružovat se do skupin, komunit, celků nebo stavů měli už lidé v dávné minulosti. Bylo možné se setkat s různými církevními organizacemi, s regionálními svazy šlechty, ochrannými svazy měst, řemeslnickými cechy a sdruženími. Spojovacím znakem sdružování byla příslušnost k řemeslu a sdružování bylo obvykle povinné. Filantropické aktivity se ve středověku soustředili na církve, která měla být nemajetková, ale i přesto velký majetek získávala. Tento přístup se stal ve 14. a 15. století důvodem ostré kritiky. Po nástupu osvícenství za vlády Marie Terezie a jejího syna Josefa II. (1780-1790) došlo ke změnám v uspořádání státu a společnosti (zrušení nevolnictví, toleranční patent, který umožnil existenci dalších křesťanských vyznání atd.) a reformám státní správy, právního systému, postavení církve apod.⁵ Pro osvěcenskou dobu byla typická podpora poskytovaná vědeckému bádání, vzdělávání a osvětová činnost. Mezi spolky, které se zabývaly především vydáváním vědeckých publikací, patřila mimo jiné Matice česká a Matice moravská v Brně. Tyto instituce byly v roce 1871 doplněny Maticí hudební, později i divadelní, lesnickou, technickou, školní atd. V sociální, vzdělávací a zdravotní oblasti vyčnívali až do konce 18. století církevní organizace. Od 18. století se do procesu poskytování veřejně prospěšné činnosti zapojují i mimocírkevní společnosti a svou funkci posiluje také stát. Občanské aktivity bylo možné vidět mezi 18. a 20. stoletím pod názvy beseda, svaz, asociace, spolek, korporace, sbor, kolegium, komunita, družstvo, ústav a mnohé další.

Vývoj neziskového sektoru za první republiky navázal na předchozí stav. Československý stát zahrnoval několik regionů s rozdílnou kulturou a historií, občany různých národností, jazykových odlišností, tradic a náboženského vyznání. Tato skutečnost ovlivnila nejen politickou scénu ale i strukturu neziskového sektoru. Neziskové organizace se zaměřily především na sociální problémy, ochranu veřejného zdraví dětí, mládeže a problém chudoby. Vedle země, státu, okresů a obcí se na řešení veřejných sociálních problémů podílely také nestátní instituce a nadace. Vývoj neziskového sektoru byl přerušen především německou okupací a zřízením protektorátu Čechy a Morava v letech 1939 – 1945.

⁴ REKTORÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.

⁵ FRIC, Pavol a Rochdi GOULLI. *Neziskový sektor v ČR*. 1. vyd. Praha: Eurolex bohemia s.r.o, 2001. s. 203. ISBN 80-86432-04-1.

Po druhé světové válce došlo k obnově dobrovolné práce, dobročinných spolků a dalších veřejně prospěšných nestátních organizací. Bylo obnoveno přes 10 000 spolků a zároveň rozpuštění těch spolků, které sloužily k nacistickým a fašistickým účelům.

V období 1948 – 1951 došlo ke znemožnění sdružování občanů v nezávislých organizacích. Církev včetně jejích charitativních a diakonických spolků byly likvidovány. Došlo ke sloučení spolků v dobrovolné organizace (Revoluční odborové hnutí, Československý svaz mládeže, Československý svaz žen, Československý červený kříž a další). Ústava 9. května z roku 1948 zaručila občanům právo vytvářet tzv. dobrovolné organizace, na zajišťování věcí veřejných a na uplatnění jejich práv.

V letech 1951 – 1968 byly neziskové organizace poskytující veřejně prospěšné služby nahrazeny rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi, jejichž činnost hradil stát. Na začátku 60. let docházelo k postupnému politickému uvolnění, svou činnost obnovily spolky Junák a Sokol, vzniklo několik občanských sbírek.⁶

Po okupaci Československa nastalo období tzv. „normalizace“, sdružování občanů bylo opět povoleno v uznaných organizacích. V 70. letech vznikla organizační seskupení formou petičních občanských iniciativ, které se zaměřily na prosazování občanských svobod, lidských práv, ale také na otázky širšího charakteru (vydávání tematických zpráv, alternativní kultura, životní prostředí aj.). Stále silnější aktivita občanů dosáhla svého vrcholu v roce 1989 a do jisté míry přispěla ke změně politického systému. Občané se tak mohli opět zapojit do zřizování různých nadací a občanských sdružení.⁷

V roce 1990 tehdejší československé Federální shromáždění přijalo zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů a zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím. V roce 1991 zákonodárci vytvořili nový pojem sdružení, který převzala i Česká republika v roce 1993.⁸

2.3. Teorie vzniku neziskových organizací

Neziskové organizace v České republice navazují na své předešlé tradice, avšak i přesto vznikají zcela nové neziskové organizace. Proč tyto organizace vlastně vznikají? Odpověď na tuto otázku najdeme v následujících teoriích.

- 1) Teorie heterogenity – je argumentována, že svobodný trh není sám schopen zabezpečit veřejné statky (zboží a služby) pro občany, které jsou dostupné pro všechny bez

⁶ FRÍČ, Pavol a Rochdi GOULLI. *Neziskový sektor v ČR*. 1. vyd. Praha: Eurolex bohemia s.r.o, 2001. s. 203. ISBN 80-86432-04-1.

⁷ FRÍČ, Pavol a Rochdi GOULLI. *Neziskový sektor v ČR*. 1. vyd. Praha: Eurolex bohemia s.r.o, 2001. s. 203. ISBN 80-86432-04-1.

⁸ BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.

ohledu, zda za ně zaplatili či nikoli. V důsledku tohoto selhávání trhu, vidí klasická ekonomie důvod pro existenci státu. Existují však rozdíly v názorech, které veřejné statky má zabezpečovat stát, a které nikoli. Jelikož je obtížné získat pro vládu většinovou podporu, řada potřeb a žádostí o veřejné statky bude přetrvávat. V této situaci začnou lidé vytvářet neziskové organizace (dále jen NO), aby si zabezpečili služby a zboží, které jim nejsou schopny zabezpečit ani stát, ani trh.

- 2) Teorie přídavného faktoru – teorie odmítá za dostatečné podmínky pro vznik NO selhání trhu a státu. Je třeba zohlednit ještě další faktory a to přítomnost „sociálních partnerů“, kteří mají speciální motivaci a podněty vytvářet NO a jimi zabezpečit potřeby občanů.
- 3) Teorie důvěry – tvrdí, že trh neselhává pouze v tom, že není schopen zabezpečit rozmanité potřeby obyvatel, ale v tom, že v některých případech nedokáže vytvořit dostačující důvěryhodné prostředí pro uskutečnění obchodních transakcí. Spotřebitel často nemá dostatek informací, k posouzení kvality zboží a služeb, za které platí. Jelikož producent těchto statků tyto informace má, vzniká informační asymetrie a klesá důvěryhodnost spotřebitelů producentovi. Proto dochází k tomu, že spotřebitel si jako poskytovatele zboží a služeb vybere právě NO, jejichž cílem není dosáhnout co nejvyšší zisk.
- 4) Teorie sociálního státu – i přesto, že tato teorie neměla hlavním cílem vysvětlit vznik NO, měla velký vliv na smýšlení vědců o významu NO ve společnosti. Na neziskové organizace se pohlíží jako na předmoderní mechanismus řešení sociálních problémů. Příchod industrializace způsobí redukci funkcí tradiční rodiny a vytváří nadbytečné skupiny lidí (mládeže, starých lidí, nemocných, postižených, apod.). Tradiční společenské instituce nejsou schopny zajistit potřeby těchto lidí. Přetrvávání NO v tradičním moderním světě pak není ničím jiným, než nedostatečná rozvinutost funkcí státu.
- 5) Teorie vzájemné závislosti – z teorie vyplývá, že důvodem vzniku a fungování NO není selhání státu a trhu, stát a NO spolu spolupracují. Dá se říci, že si vzájemně pomáhají kompenzovat své nedostatky. Většinou jsou to právě NO, které jsou v určité oblasti aktivnější a začnou situaci řešit dříve než stát. Situace kdy se NO musí obracet na stát, bývá především nedostatek zdrojů pro řešení rozsáhlých sociálních problémů.
- 6) Teorie sociálních zdrojů – říká, že NO nejsou subjekty, které se volně pohybují společností, naopak jsou pevně zasazeny do její sociální a ekonomické struktury. Rozeznáváme čtyři modely zahrnutí NO do společnosti:

- Liberální model – oblast veřejného neziskového sektoru je na nízké úrovni, řešení sociálních služeb spočívá na soukromé iniciativě a dobrovolnictví. Veškeré dávky podpory jsou testované, s nízkým stupněm nárokovosti (USA, Kanada, Velká Británie...).
- Sociálnědemokratický model – upřednostňuje zabezpečování služeb státem, veřejný neziskový sektor na vysoké úrovni, neziskovým organizacím ponechává jen malý prostor pro působnost (Norsko, Švédsko, Dánsko...).
- Korporativistický model – občané se sdružují v neziskové organizace a vyvíjí tak vzájemně prospěšnou činnost. Stát vystupuje jako ochránce a podpora těchto aktivit (Česká republika, Rakousko, Německo, Francie...).
- Rudimentální model – oblast neziskových organizací řeší domácnosti (Španělsko, Řecko, Jižní Korea, Japonsko...).

2.4. Neziskové organizace

Důvody, proč neziskové organizace vznikají v soukromém sektoru, jsou v podstatě dva. Prvním z nich souvisí se snahou poskytovat humanitární pomoc. Cílem druhého je snaha podporovat určité skupiny osob v podnikání, politice a jiných oblastech společenského života.

Ve veřejném neziskovém sektoru se tyto organizace podílí na výkonu státní správy na úrovni státu, regionu nebo obce. V soukromém neziskovém sektoru se tato podstata liší a hlavním důvodem proč se občané sdružují, do různých druhů neziskových organizací je, že se podílí na veřejné politice v rámci občanské společnosti.

Rozsah poskytovaných veřejných statků je v jednotlivých zemích odlišný, závisí na ekonomických možnostech příslušné země. Neziskové organizace v České republice se staly součástí občanské společnosti a jedním z nástrojů péče o veřejné zájmy.

Představují nenahraditelný prvek struktury a fungování demokratického společenského systému.¹⁰

2.4.1. Základní charakteristika neziskové organizace

Nezisková organizace je pojem, který se obecně používá, ale není definován nějakým platným právním předpisem v České republice. Pro další upřesnění se vychází ze zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů. Tento pojem však zde není

⁹ FRÍČ, Pavol a Rochdi GOULLI. *Neziskový sektor v ČR*. 1. vyd. Praha: Eurolex bohemia s.r.o, 2001. s. 203. ISBN 80-86432-04-1.

¹⁰ BOURDON, Jacques a Charles DEBBASCH. *Neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Victoria publishing a.s, 1995. s. 127. ISBN 80-85865-78-5.

výslovně uveden, ale § 18, odstavec 7, zmíněného zákona říká, že se jedná o organizace charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání. V § 18 je dále uveden výčet těchto organizací a vytváří se tak pro ně jedna skupina, ke které se přistupuje stejně z ohledu zákona o daních z příjmu.¹¹ Jedná se zejména o následující typy organizací:

- zájmová sdružení právnických osob s právní subjektivitou, které byly zřízeny za účelem výdělečné činnosti,
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti (OPS),
- veřejné vysoké školy,
- veřejné výzkumné instituce,
- školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu,
- obce,
- organizační složky státu (OSS),
- kraje,
- příspěvkové organizace (PO),
- státní fondy
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.¹²

Nezisková organizace není založena za účelem dosažení zisku, avšak tvorba zisku není právně zakázána. Finanční výnos (zisk) z neziskové činnosti, nesmí být rozdělen mezi subjekty, kteří ji založili, řídí nebo kontrolují. Vytvořený zisk musí být použit ve prospěch rozvoje organizace, poskytovaných služeb a vyráběného zboží. V tom je také podstata názvu „nezisková“ organizace, jelikož zakladatelům nepřináší žádný zisk. NO mají vlastní právní subjektivitu, díky které mohou jednat vlastním jménem, nabývat majetek, přijímat dary a vhodným způsobem optimalizovat podnikatelskou činnost jiných subjektů.

¹¹ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace – vznik, účetnictví a daně*. 11. vyd. Praha: ANAG, 2011. s. 254. ISBN 80-72636-75-8.

¹² Zákon č. 586 ze dne 18. prosince 1992 České národní rady o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117, s. 3520. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=586/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

2.4.2. Členění neziskových organizací

1) Členění neziskových organizací dle kritéria globálního charakteru poslání

Dle kritéria globálního charakteru poslání dělíme neziskové organizace na:

- a) *organizace veřejně prospěšné*, které jsou založeny za účelem poskytování veřejných a smíšených statků, které uspokojují potřeby veřejnosti,
- b) *organizace vzájemně prospěšné*, založeny za účelem vzájemné podpory skupin občanů, které mají společný zájem. Jejich činností je uspokojování svých vlastních zájmů a veřejná správa dohlíží, aby se nejednalo o zájmy, které odporují zájmům druhých občanů a právnických osob.

2) Členění neziskových organizací dle kritéria financování

Dle kritéria financování dělíme neziskové organizace na:

- a) organizace financované zcela z veřejných rozpočtů (organizační složky státu a územních celků),
- b) organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů (příspěvkové organizace, vybraná občanská sdružení, církve a náboženské společnosti, politické strany a politická hnutí),
- c) organizace financované z různých zdrojů (dary, sbírky, vlastní činnost, sponzoring apod.),
- d) organizace financované především z výsledků realizace svého poslání.¹³

3) Členění neziskových organizací dle oborového členění

Neziskové organizace dle oborového členění, je možné charakterizovat:

- a) znaky společnými pro všechny typy neziskových organizací, které říkají, že se jedná o právnické osoby (s výjimkou organizačních složek), které nejsou založeny za účelem podnikání a produkce zisku. Dále slouží k uspokojování potřeb občanů a komunit, které mohou, ale nemusí být financovány z veřejných rozpočtů,
- b) znaky společnými jen pro soukromé neziskové organizace, které popisují, že tyto organizace mají svoji autonomii ve vztahu k vnějšímu prostředí, členství v těchto

¹³ REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.

organizací je výhradně dobrovolné a vytvářejí většinou neformální struktury sympatizantů.

4) Členění neziskových organizací dle kritéria právně organizační normy

Dle kritéria právně organizační normy dělíme neziskové organizace na:

- a) organizace založené dle zákona č. 218/2000 Sb. rozpočtová pravidla a zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,
- b) organizace založené dle zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník,
- c) organizace založené dle ostatních zákonů platných pro neziskové organizace.

Toto vybrané členění však není konečné. Neziskové organizace lze dělit pomocí dalších hledisek, kterými mohou být: typ výrobku (služby), organizační forma, regionální členění, dle zakladatele, apod.

2.5. Druhy a zdroje financování neziskových organizací

Hlavním problémem neziskových organizací je získávání potřebných finančních prostředků k uskutečňování jejich činností. I když se v poslání těchto organizací o penězích nehovoří, je třeba si uvědomit, že tyto organizace působí v prostředí tržní ekonomiky a bez určitého množství financí by nemohly své aktivity uskutečňovat. Neziskové organizace se z důvodu neexistence ziskové orientace musí spoléhat na jiné zdroje zajišťující potřebné prostředky, než je tomu v komerčním podnikatelském sektoru.

Zabezpečení finančních prostředků u neziskových organizací prošlo několika historickými stádii vývoje. Prvotním stádiem bylo získávání prostředků žebrotou, kdy chudí lidé prosili o dary u bohatších lidí. Žebráci používali řadu technik, aby upoutali pozornost lidí (bolest, slepota, ukazování nemocných dětí atd.). Další stádium představoval sběr prostředků, kdy především kostely, farnosti a další organizační útvary zájmových skupin lidí vybíraly pravidelné příspěvky od podporovatelů a obdivovatelů. Poté nastalo stádium vybírání finančních zdrojů u veřejně prospěšných organizací pomocí kampaně, které získaly jedince a různé skupiny lidí, kteří byli odpovědní za sběr prostředků z jakýchkoliv zdrojů. V současné době je zajišťování finančních prostředků u neziskových organizací interpretováno jako jejich

rozvoj, při kterém si NO budují rozmanité skupiny loajálních dárců a přispěvatelů, kteří poskytují prostředky celkem pravidelně a získávají od organizace určitý prospěch.¹⁴

Neziskové organizace musí vyvinout řádný strategický přístup a vypracovat roční a dlouhodobé cílové programy pro získání potřebných finančních prostředků. Vytvářet strategii znamená, že se nezisková organizace programově obrací na subjekty, které ve většině případů nejsou příjemci služeb neziskové organizace, ale chtějí se podílet na jejím poslání.¹⁵ Nelze příliš spoléhat na osobní kontakty, nebo že se peníze objeví jen tak náhodou. Malé NO mají většinou jednoho pracovníka, který zodpovídá za zajištění potřebných finančních zdrojů. Velké neziskové organizace pro tento účel vytváří speciální oddělení v rámci organizační struktury.¹⁶

Členění neziskových organizací dle zřizovatele má velký význam při sledování napojení hospodaření veřejnoprávních neziskových organizací, organizačních složek a častěji příspěvkových organizací na veřejný rozpočet svého zřizovatele.

V oblasti neziskových organizací obvykle dochází k více zdrojovému financování a tak ke kombinaci veřejných a neveřejných zdrojů. Na veřejném financování se podílí instituce veřejné správy a samosprávy. Jde o financování v rámci státní dotační politiky, pomocí které mohou neziskové organizace získat prostředky na vlastní činnost, provoz či poskytování veřejných služeb. Jestliže poslání neziskové organizace rozvíjí činnost například v oblasti poskytování sociálních služeb, ochrany a podpory zdraví, vzdělávání, rozvoje kultury, rozvoje lidských zdrojů, péče o ohrožené a problémové skupiny osob, rozvoje sportu a tělovýchovy, ochrany spotřebitele, drogové problematiky, informačních společností a mnohých dalších, může počítat s dosažitelností dotací z veřejných zdrojů. Výše dotace z příslušného rozpočtu a tedy i jejich podíl v celkových příjmech neziskových organizací je závislá na tom, kdo je zřizovatelem příslušné neziskové organizace, jaké činnosti uskutečňuje a jaký je veřejný zájem. Neziskové organizace se nesoustředí pouze na dotace. Veřejné prostředky nabízí další zdroje, které souvisí se zadáním veřejné zakázky, zdroje vyplývající ze smluv o zajišťování služeb, zdroje poskytované na základě zákona a ostatní zdroje které souvisí například s Nadačním investičním fondem. Mezi finanční prostředky poskytnuté

¹⁴ DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1996. s. 373. ISBN 80-859-6319-1.

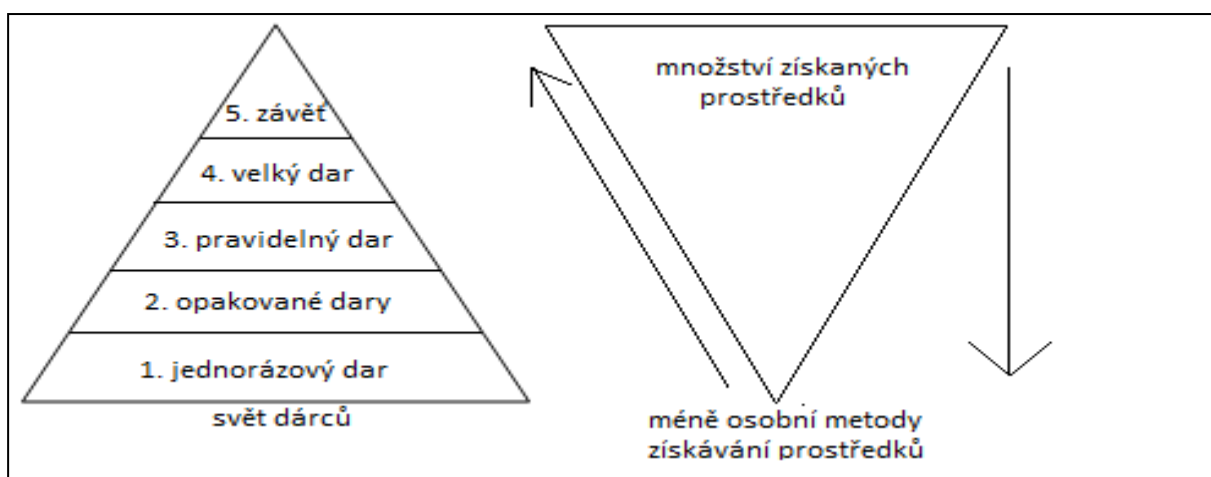
¹⁵ BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.

¹⁶ DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1996. s. 373. ISBN 80-859-6319-1.

z neveřejných zdrojů jsou řazeny finance individuálních dárců (tuzemští i zahraniční), firemní dárci, tuzemské i zahraniční nadace.¹⁷

Mezi individuální dárci řadíme především členy organizace, dobrovolníky, příbuzné cílových skupin a osoby podobných zájmů. Tito dárci jsou pro neziskovou organizaci stále větším zdrojem peněz, know – how, informací, vyprodukované práce a záleží jen na ní, zda se jí podaří je oslovit a získat jejich přízeň.¹⁸ Nezisková organizace musí zvážit formu, jak oslovit veřejnost. Na prvním počátku, kdy dochází k oslovení prvotních dárců, vnější formou komunikace (letáky, časopisy, výroční zprávy, tiskové konference atd.) nelze předpokládat dar významné hodnoty, ale pokud se organizaci podaří udržet kontakt s dárce a udržet si jeho důvěru, lze předpokládat, že se dárce stane pravidelným a věrným přispěvatelem.¹⁹ V souvislosti s individuálním dárcovstvím je vhodné sledovat tzv. pyramidu dárců, která znázorňuje poměr mezi dárci a získanými finančními prostředky.

Obrázek 2.2 : Pyramida dárců

Zdroj: Vlastní zpracování, REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.

Spolupráci neziskové organizace a podniku chápeme jako formu reklamy, cestu k daňovým úlevám, či jako součást tradice. Nezisková organizace, která chce požádat o finanční podporu, musí vypracovat žádost, kterou poté posuzuje skupina lidí složená ze zástupců firmy. Lepší vyjednávací pozici mají ty organizace, které mohou nabídnout firmě

¹⁷ BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.

¹⁸ REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.

¹⁹ BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.

proti hodnotu. Není vhodné žádat podnik pouze o peníze, pro mnohé z nich je jednodušší poskytnout zdarma své služby či výrobky.

Nadační sektor v České republice je velmi rozmanitý (firemní nadace, nadační subjekty při školách, nadace známých osobností, grantující nadace, zahraniční nadace, aj.) a působí v mnoha oblastech.²⁰

Dalšími možnostmi, jak získat finanční prostředky pro potřeby neziskové organizace jsou členské příspěvky, které jsou zdrojem zisku zejména občanských sdružení. Jde obvykle o stabilní zdroj příjmu, jehož nevýhodou je většinou malý rozsah, takže jej nelze považovat za strategický zdroj příjmu. Dále příjmy dosažené z loterií a her, daňové a poplatkové zvýhodnění, příjmy z vlastní činnosti. Jejich financování je upraveno v rámci příslušných zákonů. Na žádný z uvedených zdrojů neexistuje právní nárok, proto je potřeba, aby každá nezisková organizace prováděla aktivní finanční politiku.²¹

2.6. Neziskové organizace ve veřejném sektoru

Rozsah veřejného sektoru je dosti značný v zemích s rozvinutou tržní ekonomikou, ale liší se z důvodů historických, politických a sociálně-ekonomických podmínek v zemích. Rozsah podniků a organizací v tomto sektoru souvisí se společensko-ekonomickým vývojem, s měnící se strukturou a charakterem moderní společnosti v těchto zemích. Tyto podniky a organizace plní celou řadu úkolů v rámci své činnosti, které mají nekomerční charakter, avšak existence a činnost těchto organizací je často spojena s nezbytností regulace ekonomiky v případě tržního a vládního selhání.²²

Veřejný sektor představuje část národního hospodářství, která ve veřejném zájmu realizuje veřejné služby, je veřejnou volbou a vystavena veřejné kontrole.²³ Zabezpečuje veřejné statky na neziskovém principu, a proto je financován především z finančních prostředků z veřejných rozpočtů. Je spravován veřejnou správou (a to státní správou a územní samosprávou).

Zahrnuje veřejně prospěšné neziskové organizace (nikoli vzájemně prospěšné neziskové organizace, kterou jsou zakládány především k realizaci zájmů svých členů).

²⁰ REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.

²¹ BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.

²² DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1996. s. 373. ISBN 80-859-6319-1.

²³ BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.

2.6.1. Funkce veřejného sektoru

Mezi základní funkce veřejného sektoru je řazena funkce ekonomická, sociální a politická. Ekonomickou funkcí se rozumí zabezpečování veřejných statků, popřípadě odstraňování následků tržního selhání. Ve veřejném sektoru se vytváří pracovní místa, což se projeví na celkové míře zaměstnanosti.

Sociální funkce souvisí s tím, že služby jsou poskytovány zejména slabším vrstvám obyvatel. Veřejný sektor také ovlivňuje sociální vazby a sociální postavení občanů.

Politickou funkcí veřejného sektoru se obvykle rozumí využití veřejného sektoru v politickém klání, v procesu veřejné volby. Jelikož činnost tohoto sektoru ovlivňuje hospodářská politika, tak také činnosti jednotlivých resortů jsou ovlivňovány dílčími politikami (školská politika, zdravotní politika, sociální politika, kulturní politika, bytová politika, atd.).²⁴

K základním činnostem patří zajistit veřejné statky a efektivně alokovat finanční prostředky z rozpočtové soustavy pomocí přerozdělovacích procesů. Zajistit efektivnost, respektive maximální hospodárnost na vstupu a maximální užitek na výstupu pro občany, je jeden z největších problémů tohoto sektoru. Jedním z dalších úkolů je vytvářet podmínky pro fungování soukromého sektoru. Jak stát, tak územní samospráva objednává některé vstupy do veřejného sektoru od soukromého sektoru (např. zařízení veřejných škol, nemocnic apod.), vytváří vládní poptávku, což pomáhá vytvořit podmínky pro růst zaměstnanosti v soukromém sektoru.

Veřejný sektor má vliv na zkvalitnění podmínek lidského života a na dosažení větší spravedlnosti při rozdělování. I nižší příjmové skupiny obyvatel mají nárok využívat některé produkované bezplatně nebo za uživatelský poplatek konstruovaný na neziskovém principu.²⁵

2.6.2. Struktura veřejného sektoru

Veřejný sektor se různě strukturuje, obvykle se člení dle resortu. Resorty patřící do veřejného sektoru jsou:

- justice,
- policie,
- armáda,
- školství,

²⁴ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

²⁵ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

- věda a výzkum,
- kultura a památková péče,
- tělesná kultura a sport,
- zdravotnictví,
- sociální služby,
- veřejná hromadná doprava,
- sociální bydlení,
- informační systémy a masmédia,
- vodní hospodářství,
- ochrana životního prostředí,
- v některých zemích i energetické hospodářství.²⁶

Jiný používaný způsob je členění podle orgánů a institucí zabezpečující činnosti veřejného sektoru, např.: státní správa a územní samospráva. Vlastní činnost je zajišťována pomocí neziskových organizací a těmi jsou v ČR tzv. organizační složky a příspěvkové organizace. Rozsah veřejného neziskového sektoru neustále roste, avšak není důležitý jen díky své velikosti. Jeho význam plyne také ze skutečnosti, že ovlivňuje život každého člověka. Lidé se nevyhnou použití neziskových veřejných služeb, ať už je poskytuje ministerstvo, místní úřad nebo jiná veřejná instituce.²⁷

2.6.3. Neziskové organizace zřizované ve veřejném sektoru v ČR

V České republice jsou veřejné statky obyvatelstvu zajišťovány převážně pomocí veřejného sektoru a to prostřednictvím veřejnoprávních institucí, kterými jsou organizační složky bez právní subjektivity a příspěvkové organizace s právní subjektivitou. Zřizovatelem již zmíněných institucí může být stát, respektive ústřední orgány státní správy a územní samospráva – obce a kraje. Dalším typem jsou obecně prospěšné společnosti, které jsou avšak většinou zakládány soukromými subjekty.²⁸ Základní legislativa pro uvedené typy organizací zahrnuje:

- zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů,

²⁶ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

²⁷ HANNAGAN, Tim J. *Marketing pro neziskový sektor*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1996. s. 205. ISBN 80-859-4307-7.

²⁸ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

- zákon č. 217/2000 Sb. o mzdě a odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku,
- zákon č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích,
- zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,
- zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví a navazující pokyny MF,
- daňové zákony.

1) Organizační složky státu

Organizační složky státu (dále jen OSS) se řídí zákonem č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. OSS jsou zřizovány rozhodnutím příslušného ústředního orgánu státní správy formou opatření, jehož součástí je zřizovací listina, nebo mohou být zřízeny dle zvláštního zákona. Ke zřízení je potřeba předchozího souhlasu ministerstva financí.²⁹ Vznik, změny a zánik je třeba oznámit v Ústředním věstníku České republiky. Oznámení není nutné, jde – li o organizační složku zřízenou k zajištění úkolů spojených s obranou a bezpečností státu. Vedoucí organizační složky státu může rozhodnout o tom, že se organizační složka bude členit na vnitřní organizační jednotky. OSS nejsou právnickou osobou, jsou účetní jednotkou. Hospodaření se řídí zákonem č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů. Vytváří rezervní fond a fond kulturních a sociálních potřeb. Reprodukci majetku zajišťuje ze svého rozpočtu, popřípadě fondu kulturních a sociálních potřeb, rezervního fondu a z prostředků přijatých od fyzických a právnických osob. Veškeré tyto vyčleněné a získané finanční prostředky jsou převedeny na zvláštní příjmový účet zřizovatele.

OSS jsou například jednotlivá ministerstva a jiné správní úřady, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Kancelář poslanecké sněmovny, Kancelář senátu, Akademie věd, Grantové agentury ČR atd. Zákon umožňuje, aby ministerstva se souhlasem ministerstva financí zřizovali vlastní organizační složky státu.³⁰

2) Organizační složky územně samosprávných celků

Organizační složky územně samosprávných celků se řídí zákonem č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Tyto organizační složky jsou zřizovány kraji

²⁹ REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. S. 188. ISBN 80-869-2925-6.

³⁰ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

a obcemi na základě zřizovací listiny a to pro takové činnosti, které jsou zpravidla neziskové. Tuto formu organizačních složek by měl zřizovatel zvolit tehdy, jestliže organizace bude zabezpečovat činnost, která nevyžaduje velký počet zaměstnanců, složité a rozsáhlé strojní nebo technické vybavení. Organizace není nutné vnitřně či jinak členit, nevstupuje do složitých ekonomických nebo právních vztahů.³¹ Vznikají na základě rozhodnutí voleného orgánu zastupitelstva obce či zastupitelstva kraje. Funkci zřizovatele plní výkonný orgán. Organizační složky územně samosprávných celků nejsou právnickou osobou, jsou účetní jednotkou a hospodaří jménem svého zřizovatele. Rozpočet těchto organizačních složek je součástí rozpočtu zřizovatele, který na ně přenáší právo disponovat jen s takovými peněžními prostředky, které souvisejí s její běžnou činností. Prostředky jsou poskytovány formou provozní zálohy v hotovosti, nebo zřízením běžného účtu u banky.

Zřizovací listina organizačních složek jak státu, tak územně samosprávných celků musí obsahovat následující položky:

- úplný název zřizovatele,
- název a sídlo organizační složky,
- účel a předmět činnosti organizace,
- osoby, které jsou pověřené jednat jménem organizační složky,
- určení majetku ve vlastnictví zřizovatele,
- určení majetkových práv,
- příjmy a výdaje rozpočtu OSS,
- způsob vedení účetnictví,
- doba, na kterou je organizace zřízena.³²

3) Příspěvkové organizace státu

Příspěvkové organizace státu zřizují ústřední orgány státní správy dle zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů a zákona č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Tyto organizace vznikají na základě zřizovací listiny a zřizovatel oznámí její zřízení v Ústředním věstníku České republiky. Po založení tohoto typu organizace je vydán statut, organizační řád, pravidla hospodaření, odpisový řád, pravidla pro oběh účetních dokladů apod. Hospodaří dle vlastního rozpočtu, hlavní peněžní zdroje získává příspěvková organizace (dále jen PO)

³¹ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

³² PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

z hlavní činnosti a prostředky ze státního rozpočtu, případně dary fyzických a právnických osob či z jiné činnosti. Při svém hospodaření využívají peněžní fondy a to rezervní fond, fond reprodukce majetku, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb. Hlavní činnost, je činnost uvedená ve zřizovací listině zřizovatelem.³³ Příspěvkové organizace mají právní subjektivitu a zapisují se do obchodního rejstříku na návrh zřizovatele. Jejich účelem z pohledu ekonomické teorie je zabezpečit zejména neziskové činnosti a smíšené veřejné statky, které jsou určeny uživatelům za poplatek.³⁴ Příspěvkovými organizacemi státu jsou například dětské diagnostické ústavy, dětské domovy, speciální školy, fakultní nemocnice, psychiatrické léčebny, muzea, galerie, knihovny a divadla, atd.

4) Příspěvkové organizace územně samosprávných celků

Příspěvkové organizace územně samosprávných celků jsou zřízeny krajem nebo obcí dle zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, na kterém stojí vztah mezi zřizovatelem a jím zřízenou příspěvkovou organizací. Jsou zřízeny především pro činnosti, které jsou neziskové, mohou vykonávat jen ty záležitosti, týkající se samostatné působnosti zřizovatele – územního samosprávného celku. Jsou právnickou osobou veřejného práva, zapisují se do obchodního rejstříku. Vznikají a zanikají na základě rozhodnutí zřizovatele, který vydá o vzniku zřizovací listinu. Zřizovatel přenáší na PO majetek, se kterým hospodář a určí rozsah vlastnických práv.³⁵ PO nabývá pouze ten majetek, který je nezbytný k zajištění činnosti, pro kterou byla zřízena.³⁶ Zřizovatel může povolit doplňkovou činnost, která ovšem nemůže narušit průběh hlavní činnosti. Doplňková činnost nesmí být ztrátová, vzniká-li v této činnosti zisk, může být uplatněn v rámci hlavní činnosti. O zřízení, zrušení nebo sloučení rozhoduje zastupitelstvo ÚSC a je uvedeno ve věstníku České republiky. Pokud je organizace zřízena na dobu určitou, pak její činnost zaniká datem uvedeným ve zřizovací listině. Opačným případem je, je-li organizace zřízena na dobu neurčitou a zřizovatel se rozhodne organizaci zrušit, pak je zastupitelstvo obce povinné projednat tento záměr a rozhodnout o termínu ukončení činnosti příspěvkové organizace.³⁷ Hospodář dle vlastního rozpočtu, peněžní prostředky zahrnují prostředky

³³ REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.

³⁴ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

³⁵ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena a kol. *Příspěvkové organizace 2010*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 236. ISBN 978-80-7357-533-5.

³⁶ Vztah mezi zřizovatelem 145

³⁷ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena a kol. *Příspěvkové organizace 2010*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 326. ISBN 978-80-7357-533-5.

z hlavní činnosti, prostředky z rozpočtu zřizovatele, fondy, dary a případně zdroje ze zahraničí. Zřizovatel přenáší příspěvek na výkon činnosti své příspěvkové organizace.³⁸ Právní forma příspěvkové organizace představuje dominantní formu, prostřednictvím které poskytují územní samosprávy své služby.

Příspěvkové organizace územně samosprávných celků působí zejména v oblasti vzdělávání (předškolní zařízení, základní školy, školní stravování) a kultury a v oblasti sociálních služeb.

Zřizovací listina příspěvkových organizací jak státu, tak územně samosprávných celků musí obsahovat následující položky:

- úplný název zřizovatele,
- název a sídlo příspěvkové organizace včetně identifikačního čísla,
- účel a předmět činnosti organizace,
- vymezení statutárních orgánů,
- určení majetku ve vlastnictví zřizovatele,
- určení majetkových práv,
- pravidla pro prodej a výrobu zboží, jsou-li předmětem činnosti organizace,
- práva a povinnosti, která jsou spojená s případným pronajímáním majetku,
- vymezení povolené doplňkové činnosti zřizovatelem,
- doba, na kterou je organizace zřízena.³⁹

2.6.4. Zajišťování veřejných statků soukromoprávními neziskovými organizacemi

K zajištění veřejných statků nejsou určeny pouze veřejnoprávní organizace, ale na jejich realizaci se podílí také soukromoprávní neziskové instituce. V mnoha zemích stát tato zařízení podporuje prostřednictvím daňových úlev či dotací. Jsou zakládány soukromými subjekty - v ČR fyzickými a právnickými osobami, církví, nadacemi apod., dle soukromého práva. Soukromoprávní neziskové organizace vznikají na základě dobrovolnosti a pro veřejný prospěch. Jsou autonomní, nezávislé na veřejné správě a využívají dobrovolné práce jednotlivců. Tyto instituce se velmi často soustředí na poskytování služeb málo početným skupinám klientů, což je výhodné pro veřejný sektor, jelikož při zajištění takových služeb nemůže dosáhnout úspor z rozsahu na jednotku výkonu. Mohou konkurovat veřejnoprávním neziskovým organizacím, především kvalitou poskytovaných služeb, což může vést ke

³⁸ REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.

³⁹ OCHRANA, František a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2010. s. 261. ISBN 80-247-3228-9.

zkvalitnění řízení a k vyšší alokační efektivnosti v organizacích ve veřejném neziskovém sektoru.⁴⁰ I přesto spolupráce či partnerství mezi veřejným a soukromým neziskovým sektorem představuje jednu z forem veřejného obstarávání. Ekonomický tlak působící na územní samosprávu nutí stále více obce a regiony, aby využívali spolupráci a spolufinancování ze soukromého sektoru.

V 90 letech 20. Století bylo v některých západních zemích spojení veřejného a soukromého sektoru nazýváno „Public – Private Partnership“ (dále jen PPP). Jde o partnerství při přípravě, výstavě a provozování určitých typů objektů ve veřejném zájmu a zajištění některých veřejných statků a služeb. Na prvním počátku se jednalo především o projekty v oblastech infrastruktury a vodního hospodářství, nyní se soustředí především v oblasti kultury, vzdělání a zdravotnictví. Také v ČR vláda podporuje zavedení PPP tam, kde je to pro veřejný sektor výhodné a to jak na úrovni centrální státní správy, tak na úrovni samosprávy. Subjekty veřejného sektoru představují partnery a zákazníky soukromého sektoru, od kterého nakupují služby.⁴¹ Mezi žadatele PPP projektu v České republice patří resortní ministerstva (Ministerstvo dopravy, Ministerstvo spravedlnosti) a územní samosprávné celky.

⁴⁰ OCHRANA, František a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2010. s. 261. ISBN 80-247-3228-9.

⁴¹ PROVÁZNIKOVÁ, Romana. *Financování obcí, měst a regionu*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. s. 304. ISBN 80-247-2789-7.

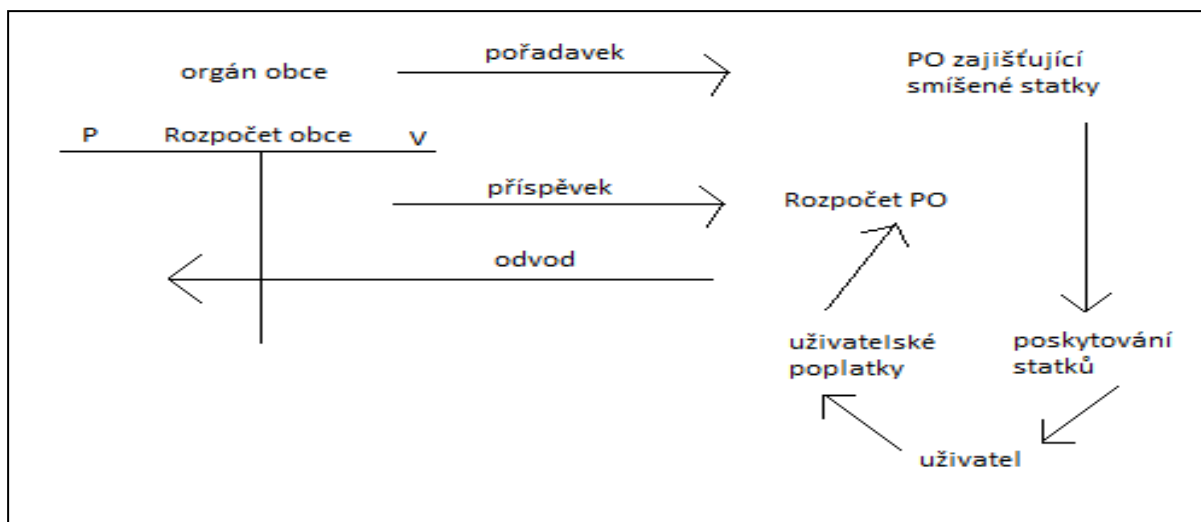
3. ANALÝZA ČINNOSTI A HOSPODAŘENÍ VYBRANÉ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE

V následující kapitole bude popsána činnost a hospodaření příspěvkové organizace typu základní školy. Škola, která je v rámci této bakalářské práce analyzována se nachází v obci Otice, nedaleko města Opava. Při hodnocení hospodaření byly využity účetní výstupy organizace z období 2008 – 2012.

3.1. Hospodaření příspěvkových organizací

Příspěvkové organizace využívají pro poskytování veřejných statků převážně majetek, který jim zřizovatel převede do správy a jsou povinni o něj pečovat a odepisovat ho. Hospodaření je zajištěno dle vlastního rozpočtu PO, který musí být sestaven jako vyrovnaný. Rozpočet zahrnuje pouze náklady a výnosy, které jsou spojeny se zajišťováním služeb, které jsou předmětem její hlavní činnosti. Příjmy - tržby z uživatelských poplatků, které dosahují, obvykle nestačí na pokrytí nákladů. Příspěvkové organizace nejsou finančně soběstačné a tak dostávají finanční příspěvek z rozpočtu svého zřizovatele. Jsou účetní jednotkou a ve svém účetnictví zachycují toky finančních prostředků na aktuálním principu. V účetnictví se sledují odděleně náklady a výnosy z hlavní činnosti a náklady a výnosy z doplňkové činnosti.⁴²

Obrázek 3. 1: Vztah příspěvkové organizace k rozpočtu svého zřizovatele - obce

Zdroj: Vlastní zpracování, PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 227. ISBN 80-735-7936-7.

⁴² PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

Vztah příspěvkové organizace k rozpočtu svého zřizovatele by měl být v průběhu roku měněn jen v ojedinělých případech, aby se nezhoršovaly podmínky hospodaření PO. Ke zvýšení příspěvku příspěvkové organizaci může dojít jen v případě, jestliže má zřizovatel potřebné finanční prostředky na jeho pokrytí ve svém rozpočtu. Co se týče veřejných smíšených statků, musí zastupitelstvo (obce nebo kraje) rozhodnout, jak velký uživatelský poplatek bude požadovat od občanů – uživatelů veřejných služeb a zda poplatek bude příjmem rozpočtu územně samosprávného celku, nebo přímo příjmem provozovatele veřejného statku. Je-li uživatelský poplatek příjmem rozpočtu obce, dojde ke zvýšení objemu příjmu obecního rozpočtu, ale zároveň dojde ke zvýšení výdajů rozpočtu obce o běžný (neinvestiční) příspěvek, kterým obec dotuje PO. Avšak pokud je poplatek příjmem rozpočtu příspěvkové organizace, zvýší se příjmy rozpočtu PO, což ovlivní nižší potřebu dodatečných finančních prostředků z obecního rozpočtu⁴³

3.1.1. Finanční hospodaření příspěvkových organizací

Finanční hospodaření příspěvkové organizace závisí především na vztahu k rozpočtu zřizovatele a také na vlivu zřizovatele na ekonomické rozhodování příspěvkové organizace. Příspěvkové organizace hospodaří s peněžními prostředky, které získají z vlastní činnosti, nebo s prostředky z rozpočtu svého zřizovatele. Dalšími peněžními zdroji mohou být dary od fyzických a právnických osob, prostředky vlastních fondů, a také peněžní prostředky poskytnuté z Národního fondu a ze zahraničí.

Příspěvková organizace získává dotace ze státního fondu či rozpočtu Evropské unie na úhradu provozních výdajů a dotace na úhradu těchto výdajů, které vyplývají z mezinárodních smluv, na základě kterých Česká republika získává peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko – české spolupráce. Nejsou – li tyto dotace spotřebovány do konce kalendářního roku, přebytek je převeden do rezervního fondu a jsou použity jako zdroj financování v následujících letech na stanovený účel.

Zřizovatel vlastní příspěvkové organizaci poskytuje příspěvek na zajištění provozu dle výkonu a ostatních kritérií jejích potřeb. Příspěvková organizace může vedle své hlavní činnosti vykonávat doplňkovou činnost a případně vytvořený zisk použít ve prospěch své hlavní činnosti. PO mohou být nařízeny odvody do rozpočtu zřizovatele v případě, že plánované výnosy převyšují plánované náklady, nebo její investiční zdroje jsou větší, než je

⁴³ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

jejich potřeba užití dle rozhodnutí zřizovatele či v případě porušení rozpočtové kázně. Za porušením rozpočtové kázně se rozumí případ, kdy PO použije finanční prostředky, které obdržela z rozpočtu svého zřizovatele na jiný, než vymezený účel. Případně převede do svého peněžního fondu více finančních prostředků či je použije na jiný účel, než stanoví zákon nebo rozhodne zřizovatel. Dále v případě, kdy použije své provozní prostředky na účel, na které měla využít prostředky z jejího peněžního fondu dle zákona, či překročí stanovený nebo přípustný objem prostředků na platy, pokud tyto překročení do 31. prosince nekryla z vlastního fondu odměn. V případě jednoho z tohoto porušení je příspěvkové organizaci nařízen odvod do rozpočtu zřizovatele ve výši neoprávněného použití prostředků, zřizovatel však může z důvodu zamezení tvrdosti snížit nebo prominout odvod na základě písemné žádosti příspěvkové organizace. Vztah mezi rozpočtem PO a rozpočtem zřizovatele se může během roku změnit v neprospěch příspěvkové organizace jen ze závažných a objektivně působících důvodů.⁴⁴

3.1.2. Fondové hospodaření příspěvkových organizací obcí

Příspěvková organizace je povinná vytvářet vlastní peněžní fondy a to rezervní fond, investiční fond, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb. Zůstatky těchto peněžních fondů se po skončení kalendářního roku převádějí do následujícího období.

Rezervní fond je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření příspěvkové organizace, který vznikne v případě, jsou – li skutečné výnosy jejího hospodaření spolu s přijatým provozním příspěvkem větší než její provozní náklady. Tento zlepšený výsledek hospodaření je na základě rozhodnutí zřizovatele snížen o případné převody do fondu odměn. Dalším peněžním zdroje jsou dary a dotace. Rezervní fond se krom využití na krytí provozních nákladů používá k dalšímu rozvoji činností, k časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady, k úhradě případných sankcí a k úhradě ztráty z minulých let. Na základě povolení zřizovatel může příspěvková organizace použít některé peněžní prostředky k posílení svého investičního fondu.

Fond reprodukce majetku (v případě PO státu investiční fond) příspěvková organizace používá k úhradě investičních výdajů, úvěrů a půjček, k odvodu do rozpočtu zřizovatele a k posílení zdrojů určených na financování údržby a oprav majetku, které PO využívá ve své činnosti. Hlavními zdroji fondu jsou odpisy z hmotného a nehmotného majetku, investiční dotace z rozpočtu zřizovatele a státních fondů, výnosy z prodeje svěřeného dlouhodobého

⁴⁴ VOLTNEROVÁ, Maderová Karla a Petr TÉGL. *Vztah mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. s. 191. ISBN 978-80-7236-664-8.

majetku, dary a příspěvky od dalších subjektů určených k investičním účelům, výnosy z prodeje majetku ve vlastnictví PO, případně převody z rezervního fondu.

Fond Odměn vytváří příspěvková organizace ze zlepšeného výsledku hospodaření, a to do výše jeho 80 %, ale pouze do výše 80 % stanoveného nebo přípustného objemu prostředků na platy. Z tohoto fondu jsou hrazeny odměny zaměstnanců organizace, případné překročení prostředků na platy.

Fond kulturních a sociálních potřeb vytváří příspěvková organizace základním přidělem na vrub nákladů z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, také případně na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost a na odměny a další plnění za vykonávanou práci. Je tvořen zejména k zajištění kulturních, sociálních a dalších potřeb a slouží zaměstnancům v pracovním poměru k příspěvkové organizaci, žákům středních odborných učilišť, interním vědeckým aspirantům, důchodcům, kteří při odchodu do starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně byly zaměstnáni u příspěvkové organizace, popřípadě rodinným příslušníkům a dalším fyzickým a právnickým osobám. Další příjmy, výše tvorby a hospodaření s fondem kulturních a sociálních potřeb je v kompetenci Ministerstva financí.⁴⁵

3.2. Financování školství

Školství je v mnoha zemích považováno za jednu z prioritních povinností státu. Důvodem státních zásahů v oblasti školství je vznik externalit vzdělání, tržní selhání na trhu vzdělání, umožnění přístupu ke vzdělání sociálně slabším skupinám obyvatel a zájem společnosti na vzdělání obyvatel. Hlavním ekonomickým a společenským problémem ve školství a vzdělávání je měření a hodnocení výsledků jako předpokladu pro poskytování finančních, materiálních a jiných zdrojů pro tvorbu lidského kapitálu. Mezi zřizovatele škol a školských zařízení patří:

- kraje, obce, dobrovolné svazky obcí,
- ministerstva (vnitřní, obrany, spravedlnosti, zahraničních věcí),
- registrované církve a náboženské společnosti,
- jiné právnické a fyzické osoby.

⁴⁵ MOCKOVČIÁKOVÁ, Alena a kol. *Příspěvkové organizace 2010*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 326. ISBN 978-80-7357-533-5.

V České republice je školství financováno prostřednictvím některého z veřejných rozpočtů, neboť školní vzdělávání je považováno za veřejný statek. Základním zdrojem financování jsou zdroje ze státního rozpočtu a to kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) v podobě dotací, příspěvky obcí a měst na provoz předškolních zařízení, školních jídelen, mateřských a základních škol, prostředky z vlastních fondů, dary od fyzických a právnických osob aj. Obce získávají finanční prostředky na místní školství v podobě účelové neinvestiční dotace, kterou doplňují ze svých zdrojů. Rozdělování finančních prostředků souvisí s tím, kdo zabezpečuje správu příslušné školy. Z tohoto důvodu rozlišujeme:

- přímo řízené a financované školství – převážně vysoké školy,
- regionální školství – všechny školy krom vysokých škol,
- ostatní přímo řízené organizace – např. Česká obchodní inspekce.

Výdaje státního rozpočtu na školství se každým rokem zvyšují. Téměř 70 % finančních prostředků MŠMT, je použito na financování regionálního školství. V každém regionu rozhodují instituce, které vykonávají státní správu v příslušném školství o tom, jak bude hospodařeno s finančními prostředky. Těmito institucemi mohou být obce, odbory školství krajských úřadů, MŠMT, česká školní inspekce, Školské rady, ředitelé škol a ředitelé školních a předškolních zařízení. Obce a svazky obcí zřizují a spravují předškolní zařízení, základní školy, umělecké školy a další školská zařízení jim sloužící a zároveň musí zajistit stravování dětí navštěvujících tato zařízení. Úkolem odboru školství krajského úřadů je řídit veškeré školství v kraji, s výjimkou vysokých škol. Rozděluje finanční prostředky na mzdy pracovníků, výdaje na učebnice, školní pomůcky a potřeby hrazené státem, náklady spojené s výukou zdravotně postižených žáků a jiné. MŠMT vede Rejstřík škol a školních zařízení, řídí výkon státní správy ve školství a odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy.⁴⁶ Následující tabulka znázorňuje rozpočtové výdaje kapitoly MŠMT za rok 2012.

⁴⁶ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

Tabulka 3. 2: Rozpočtové výdaje MŠMT v roce 2012

specifické ukazatele rozpočtu	celkem rozpočet kapitoly MŠMT (v tis. Kč)
Celkové výdaje MŠMT	137 851 240
věda a vysoké školy	42 276 901
výdaje regionálního školství a přímo řízených organizací	85 520 347
podpora činnosti v oblasti mládeže	197 573
podpora činnosti v oblasti sportu	2 982 784
výdaje na spolufinancované programy celkem mimo výzkum, vývoj a inovace	5 192 268
ostatní výdaje na zabezpečení úkolů resortu	1 681 367

Zdroj: Vlastní zpracování, MŠMT. *Ministerstvo: Rozpočet 2012* [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20953>

Rozpis finančních prostředků se uskutečňuje pomocí republikového a regionálního normativu. Republikový normativ stanovený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy představuje státní příspěvek na přímé výdaje připadající na jedno dítě, žáka nebo studenta dle věkové kategorie. Mezi přímé výdaje patří výdaje na platy, náhrady platů, mzdy, náhrady mezd, odměny a odstupné, úhrada pojistného, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, výdaje na učební pomůcky, školní potřeby a pomůcky aj. Republikový normativ slouží pro rozpis rozpočtu finančních prostředků ze státního rozpočtu mezi jednotlivé kraje, na zvláštní účet kraje a poté krajský úřad rozepíše finanční prostředky školám a školním zařízením dle krajských (místních) normativů. Odbor školství krajského úřadu na základě zohlednění místních podmínek a priorit zpracovává místní normativy.⁴⁷

3.3. Základní školy

Dle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání je obec povinná zajistit podmínky pro uskutečnění povinné školní docházky pro děti s místem trvalého pobytu na jejím území. Z tohoto důvodu obec zřizuje základní školu nebo musí zajistit plnění školní docházky svým občanů v jiné obci nebo svazku obcí. Pokud do příslušné školy zřízené obcí chodí žáci, jejichž trvalé bydliště je v jiné

⁴⁷ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

než příslušné obci, je povinná tato obec hradit příslušné obci neinvestiční výdaje na tyto žáky, pokud se obce nedohodnou jinak.⁴⁸

Ředitel školy je odpovědný za celkový chod školy z hlediska hospodaření se svěřenými prostředky včetně prostředků finančních a rozhoduje o efektivním využití těchto prostředků. Každá základní škola získává dotaci z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím příslušného odboru školství krajského úřadu. Jiným příjmem může být vzniklý přebytek hospodaření, který si základní škola může ponechat pro svou činnost, aniž - by přišla o přidělené prostředky. Základní školy jsou samostatné právní subjekty a hospodaří převážně jako příspěvkové organizace nebo školská právnická osoba. Hlavní část výdajů představují neinvestiční výdaje, jejichž výše je ovlivněna především počtem žáků a počtem tříd. Téměř 65 % neinvestičních výdajů tvoří mzdové a materiální výdaje. Ostatní výdaje, zejména investiční výdaje a výdaje na provoz jsou financovány školám z rozpočtu zřizovatele prostřednictvím příspěvku. Finanční prostředky jsou poskytovány školám dle počtu žáku a nákladnosti poskytovaného vzdělání. Financování je více zdrojové, získávají finanční zdroje ze státního rozpočtu, od svého zřizovatele, z vlastní a doplňkové činnosti, z fondů, programů EU, darů aj.⁴⁹

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovává Národní program vzdělávání, který projednává s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji. Cílem Národního programu vzdělávání je vymezit hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů.

Na základě Národního programu vzdělávání jsou zpracovány Rámcové vzdělávací programy. Ty stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Také podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Ředitel školy nebo školského zařízení vydává

⁴⁸ zákon č. 561 ze dne 2. září 2008 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbírka zákonů České republiky. 2008, částka 103, s. 4904. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_sm_louvy

⁴⁹ PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.

v souladu s rámcovým vzdělávacím programem školní vzdělávací program, který musí být zveřejněn na dostupném místě.⁵⁰

3.4. Základní škola Otice, příspěvková organizace

Název školy:	<i>Základní škola a mateřská škola Otice, příspěvková organizace</i>
Adresa školy:	<i>Kylešovská 105, 747 81 OTICE</i>
IČ školy:	<i>75028841</i>
Telefonní kontakt:	<i>553 79 10 27</i>
Webové stránky:	<i>www.otice.cz</i>
Zřizovatel školy:	<i>Obec Otice</i>
Ředitel školy:	<i>Mgr. Soňa Koběřská</i>

3.4.1. Počátky školství v Oticích u Opavy

Obec Otice se nachází v podhůří Nízkého Jeseníku, 3,5 km od statutárního města Opava v Moravskoslezském kraji. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1318.

Počátky Otického školství se datují k roku 1786, kdy bylo zahájeno první vyučování v soukromých domech. Tohoto roku bylo v Oticích 57 žáků – 38 chlapců a 19 dívek. Prvním učitelem byl rodák z Fulneku Filip Friedrich, který zde učil až do roku 1796. V roce 1796 se začala stavět školní budova na náklady velmistra řádu německých rytířů arcivévody Maxmiliána, který poté v roce 1894 předal školní budovu obci jako dar.

Budova postupně chátrala a její velikost přestávala být dostačující z důvodu narůstajícího počtu žáků. Od 80. let 20. století bojovaly školské úřady za rozšíření a postavení nové účelnější školní budovy.⁵¹

Na zasedání obecního výboru dne 23. října 1901 bylo rozhodnuto o výstavbě nové dvojtřídní školní budovy. O rok později byla nová škola slavnostně vysvěcena a následující den se začalo s vyučováním. V roce 1940 byly čeští učitelé nuceni ze školy odejít a jejich místa byla nahrazena učiteli dosazenými německými úřady. Vyučování probíhalo v pěti

⁵⁰ zákon č. 561 ze dne 2. září 2008 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbírka zákonů České republiky. 2008, částka 103, s. 4904. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_sm_louvy

⁵¹ MARTÍNEK, Branislav: Otice, z historie obce. 1. Vyd. Praha, Liberec, Opava: Hoblík a Havleš v. o. s., 1998. s. 59.

českých třídách a jedné německé, správcem školy byl vždy německý učitel, ostatní učitelé byli češi, většinou mladí lidé. V roce 1980 byla budova základní školy zrekonstruována.⁵²

3.4.2. Charakteristika školy

Školní budova je venkovského typu a nachází se v centru obce Otice. Školu navštěvují z velké části místní děti a také děti, které dojíždějí z okolních vesnic. Žáci navštěvují 1 – 5. třídu (1. stupeň), po absolvování páté třídy přechází na druhý stupeň do jiné základní školy, nejčastěji do vedlejší obce Slavkova a města Opavy.

Počet žáků se v průběhu pěti let zvyšoval, s výjimkou školního roku 2009/2010, kde vznikl malý propad z důvodu nízkého počtu nástupu prvňáčků ve školním roce 2005/2006. Kapacita školy sta žáků zatím nebyla naplněna, ale v budoucnu se její naplnění očekává.

Tabulka 3. 3: Vývoj počtu žáků ZŠ Otice

Vývoj počtu žáků ZŠ Otice					
Třída	Školní rok				
	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
1. třída	19	15	16	17	20
2. třída	13	20	13	16	18
3. třída	16	14	20	13	16
4. třída	7	15	14	19	13
5. třída	19	7	14	14	19
Celkem	74	71	77	79	86

Zdroj: Vlastní zpracování, Výroční zprávy o činnosti školy

Školní budova je patrová, v přízemí se nachází vstupní hala, šatny, sociální zařízení, školní jídelna a dvě třídy, které plní funkci školní družiny. V prvním patře najdeme ředitelnu školy, učitelský kabinet, sklad školních potřeb, sociální zařízení, žákovskou knihovnu a dvě třídy. V roce 2012 proběhla velká rekonstrukce a bylo přistavěno druhé podlaží. Vznikl tak prostor pro novou počítačovou učebnu, keramickou dílnu a další tři třídy.

V současné době probíhá výuka v pěti třídách, které jsou vybaveny novými lavicemi, audio a video technikou interaktivními tabulemi a relaxačním koutkem.

K výuce tělesné výchovy a sportování se využívá školní hřiště, které v roce 2012 prošlo rozsáhlou rekonstrukcí. Tělocvična ve škole chybí, ale škole je umožněno využívat

⁵² Oficiální stránky Obce Otice: ZŠ a MŠ Otice. *Historie školy* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.otice.cz/zs-a-ms-otice/historie-skoly>

prostory kulturního domu obce. V blízkosti školy se nachází přírodní oblast Otická sopka, která je také hojně využívána v rámci tělesné výchovy a školní družinou. Škola nemá svou vlastní kuchyň, jídlo je dováženo ze ZŠ Slavkov, z vedlejší vesnice. Na vzhledu školy a školního hřiště se podílí žáci společně s učiteli, kteří pravidelně obměňují výzdobu interiéru a upravují okolí školy.

Zaměstnanci školy zajišťují širokou škálu mimoškolních aktivit. Žákům je nabídnuto pět školních kroužků - výtvarný, počítačový, zdravotnický a kroužek anglického jazyka.

Tabulka 3. 4: Zapojení žáků do školních kroužků ve školním roce 2011/2012

Název kroužku	Počet žáků
Počítačový	14
Zdravotnický (první pomoc)	10
Anglický jazyk	27
Výtvarný (keramika)	22
Nápravy SPU*)	4

*) *Specifické poruchy učení*

Zdroj: Vlastní zpracování, Výroční zpráva o činnosti školy 2011/2012

Školou je organizováno mnoho výletů a exkurzí. V minulém roce děti navštívily Štramberskou trubu, muzeum v Kopřivnici, Prahu aj. Škola ve spolupráci s jinými školami zajišťuje společné programy a soutěže na řadu témat – dravci, divoký západ, koprogram Hvozdnice atd. Žáci za pomoci pedagogických pracovníků vystupují k příležitosti Dne matek, Adventu, vítání nového školního roku, vítání občanů, vystoupení pro seniory z obce. Žáci navštěvují kino, divadlo, výstavy a mnohé další kulturní zařízení. Škola je účastníkem charitativních sbírek, sběru papíru, kaštanů a žaludů, olympiád a soutěží.

Skladba pedagogického sboru je ryze ženská a věkově pestrá. Ve škole je zaměstnáno 21 zaměstnanců, z toho 13 pedagogů. Velký důraz je kladen na další vzdělávání pedagogických pracovníků, prioritními oblastmi je psychologie, pedagogika, moderní metody v didaktice předmětů a také práce s výpočetní technikou.

Pedagogičtí pracovníci vzájemně spolupracují na školních projektech a akcích a vedou žáky k otevřené komunikaci. Scházejí se na organizačních poradách a pořádají společné akce. Problémy žáků řeší třídní učitel ihned po vzniku, snaží se vést žáky k demokracii a zodpovědnosti. Ve sboru jsou také zastoupeni pedagogové s kvalifikací pro specifické vývojové poruchy čtení, psaní a pravopisu.

Rodičům jsou poskytovány informace o výsledcích vzdělávání prostřednictvím žákovských knížek, na třídních schůzkách, konzultačních dnech, případně osobně či telefonicky dle přání rodičů (zákonných zástupců). Zástupce školy je povinný informovat Školskou radu, která je složena ze zástupců obce, rodičů a učitelů o činnosti školy, výsledcích vzdělávání, vyjádřit se k aktuálním problémům vzdělávání a výchovy dětí. V rámci školy působí také Klub rodičů, který pomáhá organizovat nejrůznější akce pro děti.⁵³

3.4.3. Školní vzdělávací program

Výuka v ZŠ Otice probíhá podle vlastního školního vzdělávacího programu s názvem „Tvořivě k vědění“, který vychází z rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a z Modelového programu Tvořivé školy. Snahou je naučit žáky tvořivě myslet, logicky uvažovat a řešit problémy. Žáci jsou motivováni k celoživotnímu učení a naučí se spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i úspěchy druhých. Pedagogové používají metody a formy výuky, které vedou žáky k objevování poznatků a vztahů, k řešení problémů, a které umožní žákům využít vlastní zkušenosti. Ve výuce upřednostňují kvalitu vzdělání před kvantitou, která by mohla vést k přetěžování žáků. Pedagogové vzájemně spolupracují a vyměňují si zkušenosti.

Cílem školy je především:

- 1) poskytnou kvalitní základní vzdělání zaměřené na „aktivní dovednosti“ žáků,
- 2) rozvíjet matematické a logické myšlení žáků (navýšení počtu hodin matematiky),
- 3) rozvíjet pohybové dovednosti žáků ve školních i mimoškolních sportovních aktivitách,
- 4) utvářet v žácích komplexní estetické cítění (důraz na výtvarnou výchovu, tělesnou výchovu a dramatickou výchovu),
- 5) rozvíjet komunikační dovednosti žáků v mateřském jazyce, cizím jazyce, informačních a komunikačních technologiích a v sociálních vztazích.⁵⁴

3.4.4. Školní preventivní strategie 2010 - 2013

V ZŠ Otice je realizován komplexní a dlouhodobý program primární prevence sociálně patologických jevů, jehož východiskem jsou platné osnovy a aktuální situace na škole.

⁵³ Oficiální stránky Obce Otice: ZŠ a MŠ Otice. *Školní vzdělávací program* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.otice.cz/zs-a-ms-otice/skolni-vzdelavaci-program/>

⁵⁴ Školní vzdělávací program ZŠ Otice

Při výuce je budována vzájemná důvěra mezi žákem a učitelem, žák ví, že se může na učitele obrátit. Při řešení problému učitel komunikuje s žákem, rodiči a ostatními pedagogy. Primární prevence je zaměřena na zvyšování sebevědomí žáka, pravidla soužití mezi žáky a učiteli, důvěra, rozvoj osobnosti, vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou, úcta, sebeúcta, komunikativní dovednosti, řešení konfliktů, vyjádření názoru, práce v kolektivu, vzájemná pomoc, správná životospráva, zdravý životní styl, schopnost vyhledat pomoc, spoluúčast rodičů na životě školy.⁵⁵

Dlouhodobé cíle programu:

- 1) zlepšit vztahy žáků k prostředí, ke spolužákům a pedagogům,
- 2) omezit projevy vandalismu,
- 3) podpořit zdravý životní styl,
- 4) snížit výskyt násilí mezi žáky,
- 5) zvýšit bezpečnost žáků ve škole.

Střednědobé cíle programu:

- 1) zajistit rozvoj sociálních dovedností žáků, schopnost zvládat zátěžové situace,
- 2) vést žáky k osvojení si zásad zdravého způsobu života,
- 3) podpořit vzájemnou spolupráci a pozitivní komunikaci mezi dětmi,
 - a) pedagogové - vzdělávání v oblasti prevence školního násilí - šikana, vedení třídních hodin, práce třídních učitelů s třídním kolektivem a řešení konfliktů mezi žáky,
 - b) rodiče - prohloubit spolupráci s rodiči,
 - c) spolupráce s okolím školy – domluvit spolupráci s policií,
 - d) žáci - spolupráce s organizacemi v oblasti prevence agresivního chování.

Krátkodobé cíle programu – Minimální preventivní program:

- a) pedagogové – prochází kurzy zaměřené na řešení vzniklých problémů šikanování, komunikaci mezi žáky a učiteli,
- b) rodiče - poučení rodičů na třídních schůzkách a seznámení se způsoby řešení situace ve škole - hledat náměty řešení u rodičů,
- c) spolupráce s okolím školy - zrealizovat setkání s pracovníky policie,
- d) žáci – zapojit žáky do školních akcí.⁵⁶

⁵⁵ Výroční zpráva o činnosti školy 2011/2012

⁵⁶ Oficiální stránky Obce Otice: ZŠ a MŠ Otice. *Školní preventivní strategie* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.otice.cz/zs-a-ms-otice/skolni-preventivni-strategie-1/>

Školní metodik prevence rizikových forem chování se účastní seminářů a přednášek, které jsou zaměřeny na prevenci rizikových forem chování, a poté seznamuje s jejich obsahem ostatní pedagogické pracovníky. Dále se účastní pravidelných seminářů s oblastními metodiky prevence. Ve spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou v Opavě praktikuje práci s třídním kolektivem. Žáci mohou v rámci školy navštěvovat školní kroužky. I nadále bude pokračovat spolupráce s Klubem rodičů na kulturních programech, spolupráce s mateřskou školkou v Otčích a Uhřívě a s Obecním úřadem v Otčích.

Minimální preventivní program je promítán do vyučovacích předmětů, a to v rámci mezipředmětových vztahů, např. prvouka, vlastivěda, přírodověda, český jazyk, čtení (dostupná literatura, video).⁵⁷

3.4.5. Hospodaření ZŠ a MŠ Otice

ZŠ Otice hospodaří s finančními prostředky, které získává z rozpočtu svého zřizovatele a rozpočtu státu prostřednictvím kapitoly 333 – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Obec Otice poskytuje dotace základní škole především na provoz organizace, případně na mzdy a investice.

Tabulka 3. 5: Poskytnuté finanční prostředky od zřizovatele a výnosy ZŠ a MŠ Otice (v Kč)

Poskytnuté finanční prostředky od zřizovatele a výnosy ZŠ a MŠ Otice					
Dotace od zřizovatele	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Z toho:a) provoz	1 300 000	1 229 999	1 150 000	1 156 000	1 196 000
b) mzdy	0	0	157 000	0	0
c) investice	0	0	0	220 000	0
Výnosy					
Úrok banky	12 591	13 329	4 708	4 011	3 513
Použití rezervního fondu	0	88 573	65 053	218 510	151 073
Použití investičního fondu	0	0	327 984	109 810	0
Pojistná událost MŠ	0	0	63 595	123 307	0
Zápisné kurzovné	0	0	0	9 750	15 960
Dotace a výnosy celkem	1 312 591	1 331 901	1 768 341	1 621 389	1 366 546

Zdroj: Vlastní zpracování, Zpráva o hospodaření příspěvkové organizace za rok 2008 - 2012

⁵⁷ Otice. ZŠ a MŠ Otice: Školné vzdělávací program [online]. [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.otice.cz/zs-a-ms-otice/skolni-preventivni-strategie-1/>

Dotace na provoz organizace přesáhly v letech 2008 – 2012 částku 1 mil. Kč. Dotace na mzdy a investice buďto poskytnuty nebyly, případně - v porovnání s dotacemi na provoz, v minimální výši. Příspěvková organizace využila rezervní a investiční fond. V jednotlivých letech se výše jejich použití měnila. Celkové dotace se ve sledovaných letech pohybovaly okolo 1,2 mil. Kč, přičemž se dotace společně s výnosy v roce 2008, 2009 a 2012 pohybovaly okolo 1,3 mil. Kč, v roce 2010 přes 1,7 mil. Kč a v roce 2011 dosáhly částky přes 1,6 mil. Kč.

Dotace ze státního rozpočtu jsou poskytnuty škole prostřednictvím krajského úřadu v Ostravě. Tyto peněžní prostředky jsou určeny k pokrytí přímých nákladů, které zahrnují náklady na mzdové prostředky - mzdy, platy, odměny a ostatní prostředky za provedenou práci, dále náklady na odvody spojené se zákonným pojištěním a náklady na ostatní neinvestiční výdaje, kde patří náklady na učebnice, školní pomůcky, školní potřeby, cestovné a náklady na další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Tabulka 3. 6: Poskytnuté finanční prostředky na přímé náklady ze státního rozpočtu ZŠ a MŠ Otice (v Kč)

Poskytnuté prostředky na přímé náklady ze státního rozpočtu					
Položka	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Velikost dotace	5 722 000	6 293 000	6 145 000	6 357 000	7 054 000

Zdroj: Vlastní zpracování, Zpráva o hospodaření příspěvkové organizace za rok 2008 – 2012

Poskytnuté peněžní prostředky na přímé náklady dosáhly v roce 2008 částky 5,722 mil. Kč. V následujících letech byla tato částka překročena a činila tak částku přes 6 mil. Kč. V roce 2012 došlo k dalšímu navýšení a škole tak bylo poskytnuto 7,054 mil. Kč.

Mezi nepřímé náklady (provozní náklady) na zajištění běžné činnosti patří zejména materiální náklady, spotřeba energie, náklady na služby, opravy a údržbu, odpisy, případně cestovné, náklady na reprezentaci a jiné. Náklady na provoz škol hradí ze svého rozpočtu obec Otice s výjimkou nákladů hrazených školám školským úřadem.

Tabulka 3. 7: Nákladové hospodaření ZŠ a MŠ Otice (v Kč)

Nákladové hospodaření ZŠ a MŠ Otice					
Druh nákladů	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
501 - spotřeba materiálu	332 901	249 672	286 291	3 285 482	281 529
502 - spotřeba energie	268 498	290 185	320 142	421 799	346 402
511 - opravy a údržba	14 545	219 892	423 456	242 519	67 847
512 - cestovné	2 703	3 420	1 566	1 327	0
513 - reprezentace	0	0	0	5 227	0
518 - ostatní služby	565 876	486 305	500 098	531 759	566 962
521 - mzdové náklady	0	0	115 084	11 990	15 885
524 - zdravotní a sociální pojistné	8 079	0	39 611	0	0
527 - zákonné soc. náklady	0	0	2 307	0	0
548 - jiné daně a poplatky	0	0	0	0	20 000
549 - ostatní náklady	16 973	17 394	9 044	8 944	9 000
569 - ostatní finanční náklady	0	0	5 715	4 644	0
7751 - doplňková pol. odpisy	71 795	65 033	65 033	65 033	48 431
Náklady celkem	1 281 370	1 331 901	1 768 348	1 621 730	1 357 781

Zdroj: Vlastní zpracování, Zpráva o hospodaření příspěvkové organizace za rok 2008 – 2012

3.5. Kvalitativní ukazatele ve školství

Z výsledků hospodaření školy jsou zřejmé nejen informace o plnění rozpočtu, ale také o tom, jaký je její výsledek hospodaření a tudíž zda škola hospodařila se ziskem či ztrátou. Avšak toto není jediný způsob, jak školu zhodnotit. Školu je možné také posuzovat z hlediska kvality poskytovaných služeb.

Kvalitu školy hodnotíme na základě šesti základních oblastí, které jsou dále rozpracovány. Mezi tyto oblasti patří:

- podmínky ke vzdělávání (demografické, personální, bezpečnostní, hygienické, ekonomické a materiální),
- obsah a průběh vzdělání (školní vzdělávací program, plánování výuky, podpůrné výukové materiály, realizace výuky a mimo výukové aktivity),
- podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání (klíma školy, systém podpory žáků, zohlednění individuálních potřeb žáků,
- spolupráce s rodiči, spolupráce s odbornými institucemi a se zřizovatelem),
- výsledky vzdělávání žáků (hodnocení výuky, znalosti a dovednosti, postoje, motivace a úspěšnost absolventů),

- vedení a řízení školy,
- kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (strategické řízení, organizační řízení školy, pedagogické řízení školy, profesionalita a rozvoj lidských zdrojů, partnerství školy a externí vztahy),
- úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.⁵⁸

Vybrané okruhy kvality budu sledovat a hodnotit v rámci základní školy v Oticích v další kapitole. Kvalita činnosti poskytovaných služeb bude posouzena z pohledu spokojenosti rodičů žáků této školy.

Přínos práce tak spočívá v sestavení dotazníku, na základě kterého rodiče odpovídali na otázky týkající se činností školy a poskytování služeb Základní školou v Oticích. Výsledky šetření byly použity v praktické části bakalářské práce. Ráda poskytnu vyhodnocení dotazníků ZŠ Otice, která se s ochotou zúčastnila výzkumného šetření. Díky tomu se vedení školy může zaměřit na nedostatky, které byly zjištěny a tak zefektivnit svou práci.

⁵⁸ Národní ústav odborného vzdělávání: Cesta ke kvalitě. *Oblasti kvality školy* [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/ae/oblasti-kvality-skoly>

4. PRŮZKUM SPOKOJENOSTI S ČINNOSTÍ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE A JEHO VYHODNOCENÍ

Hlavním cílem tohoto průzkumu bylo zhodnotit činnost a kvalitu Základní školy v Oticích z pohledu rodičů žáků této školy, a potvrdit či vyvrátit následující stanovené hypotézy:

- Základní škola v Oticích poskytuje dostatečné vybavení pro zajištění své činnosti.
- Nabídka školních kroužků je dostačující.
- Ryze ženská skladba pedagogického sboru nemá vliv na úroveň kvality vzdělávání.
- Rodiče mají dostatečný přístup k informacím, avšak sami se málo informují o dění ve škole.

4.1. Zvolená metoda

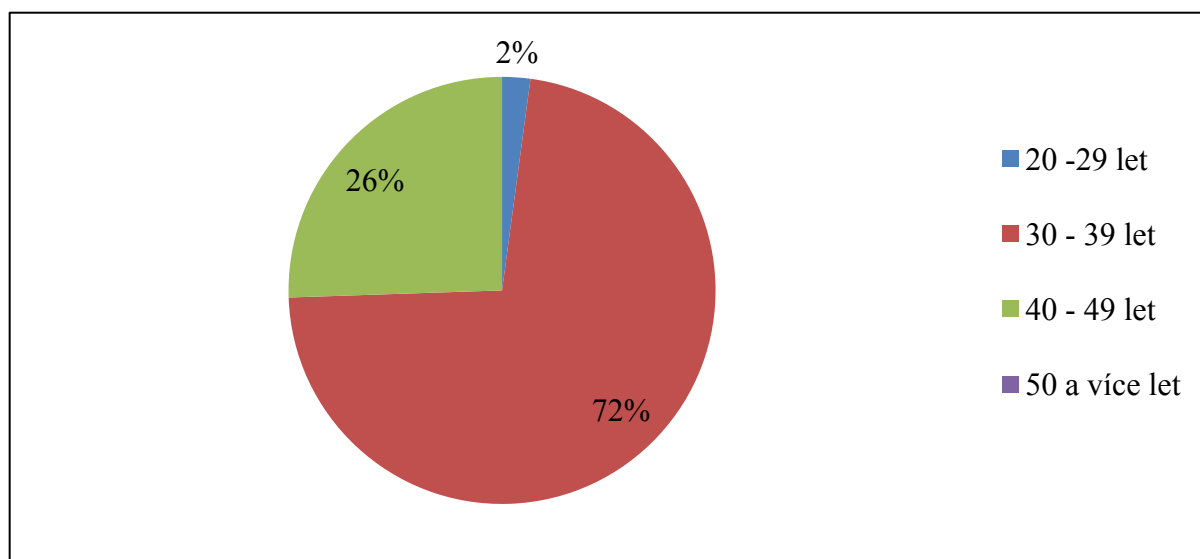
Zvolenou metodou průzkumu byl anonymní dotazník, jehož respondenty se stali rodiče žáků Základní školy v Oticích. Ředitelka Základní školy paní Mgr. Soňa Koběřská průzkum schválila a poskytla další informace a prostor pro šetření. Dotazníkové šetření proběhlo v době od ledna 2013 do března 2013. Zhotovený dotazník obsahoval 18 otázek a jednu otázku s otevřenou otázkou, k níž se rodiče mohli, ale nemuseli vyjádřit. Jednotlivé otázky navazovaly na vybrané oblasti zkoumání - vybavenost školy, aktivity školy, pedagogický sbor, informovanost rodičů a bezpečnost žáků. Respondenti vybírali odpověď z nabízených alternativ.

Získaná data byla nejprve seřazena, zhodnocena a zpracována pomocí softwaru Microsoft Office Excel. Poté byly vytvořeny grafy k jednotlivým otázkám.

4.2. Výsledky průzkumu a jeho analýza

K výzkumnému šetření bylo osloveno 75 rodičů a rozdáno 75 dotazníků. Návratnost činila 49 dotazníků (65 %) a 26 dotazníků (35 %) nebylo respondenty odevzdáno. Z celkového počtu 49 vrácených dotazníků byly 2 dotazníky (4 %) nevyhodnotitelné, z důvodů neúplnosti, a tak výsledky výzkumného šetření byly sestaveny na základě 47 dotazníků (63 %).

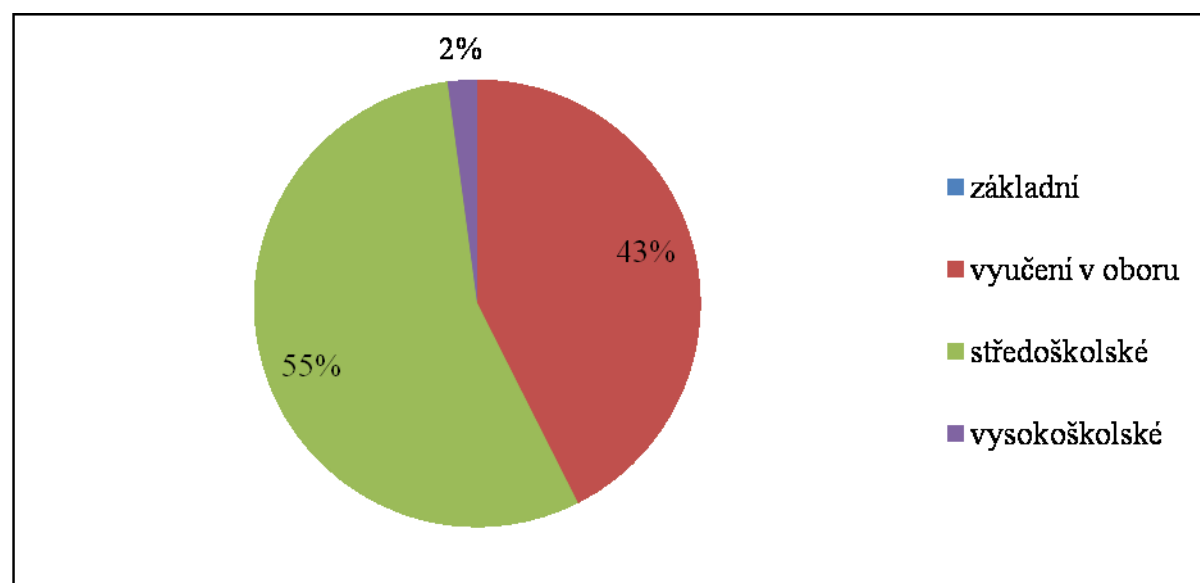
Graf 4. 1: Odpovědi na otázku č. 1: Kolik je Vám let?

Zdroj: Vlastní šetření

Nejvíce respondentů 34 (72 %) patří do kategorie 30 – 39 let. Do skupiny 40 – 49 let spadá 12 dotazovaných (26 %) a do kategorie 20 – 29 let 1 respondent (2 %). Věková kategorie 50 a více let se netýká žádného z dotazovaných.

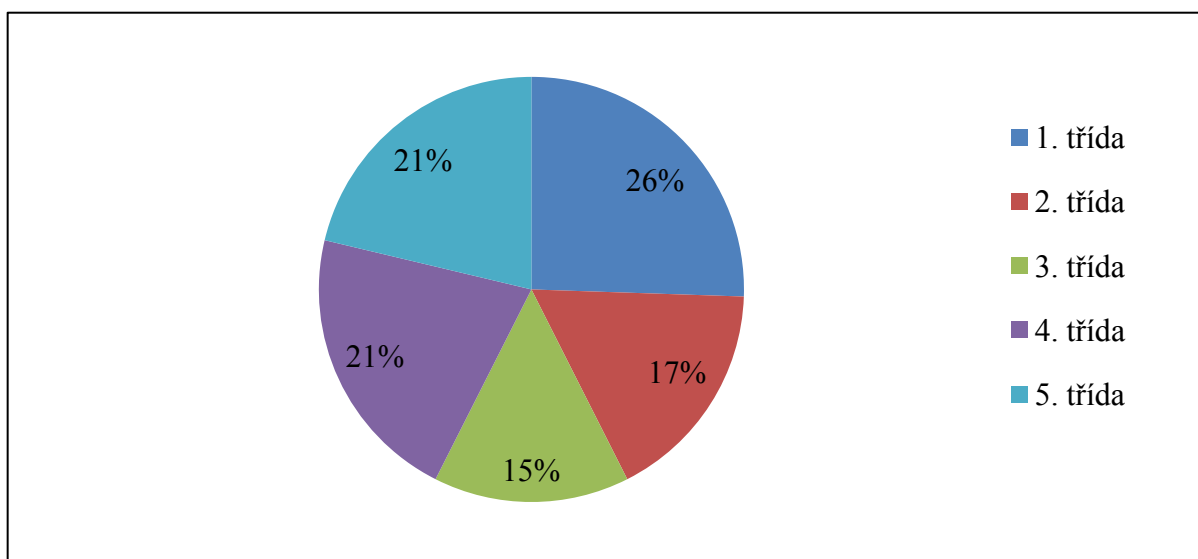
Graf 4. 2: Odpovědi na otázku č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Zdroj: Vlastní šetření

Nejvíce respondentů v celkovém počtu 26 (55 %) má ukončené středoškolské vzdělání, dále 20 dotazovaných (43 %) disponuje vyučením v oboru. Pouze 1 rodič (2 %) je vysokoškolsky vzdělaný. Rodiče s dosaženým základním vzděláním se nevyskytli.

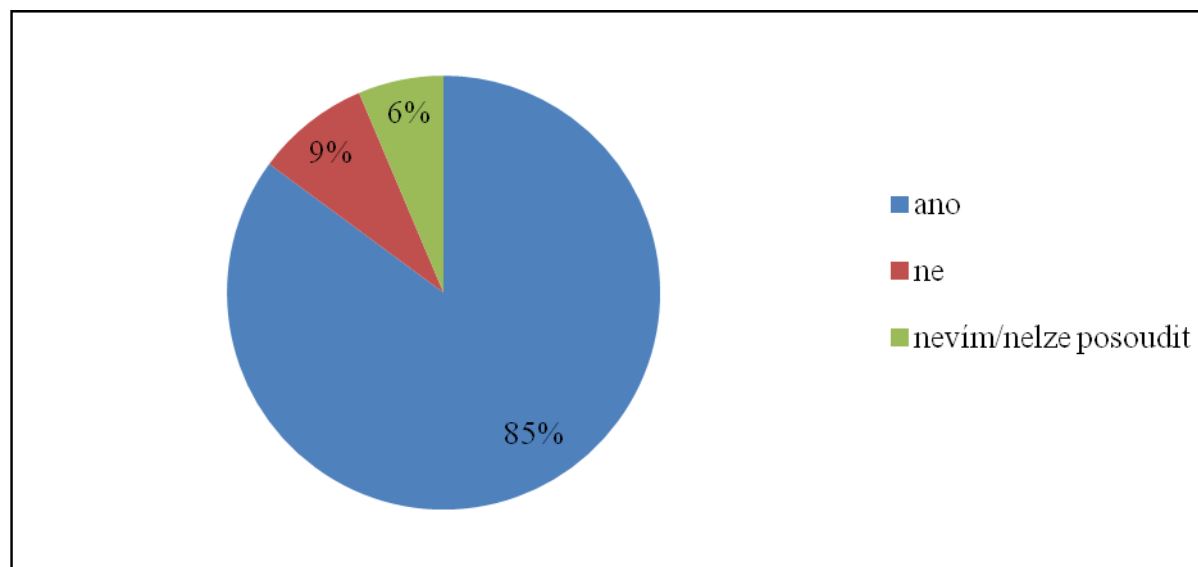
Graf 4. 3: Odpovědi na otázku č. 3: Kterou třídu navštěvuje/i Vaše dítě/děti?

Zdroj: Vlastní šetření

Do dotazníkového šetření se zapojili rodiče žáků všech tříd. Nejvíce rodičů v celkovém počtu 12 (26 %) má dítě v první třídě, dále děti 10ti rodičů (21 %) navštěvují pátou třídu, a stejně tak jsou na tom rodiče dětí čtvrté třídy. Osm dotazovaných (17 %) jsou rodiče žáků druhé třídy a sedm dotazovaných (15 %) jsou rodiče žáků třetí třídy.

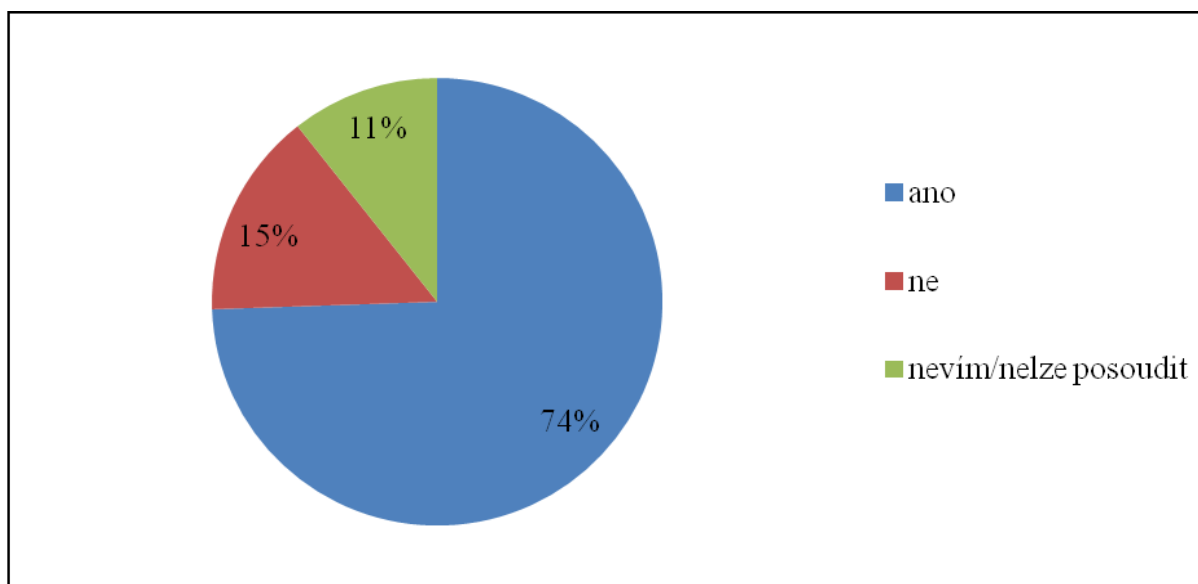
Graf 4. 4: Odpovědi na otázku č. 4: Jste spokojeni s vnitřním technickým a materiálním vybavením školy?

Zdroj: Vlastní šetření

S vnitřním a technickým vybavením školy je spokojeno 40 dotazovaných (85 %). Odpověď „ne“ zvolili 4 dotazovaní (9 %). Tři rodiče (6 %) odpověď na tuto otázku nedokázali posoudit.

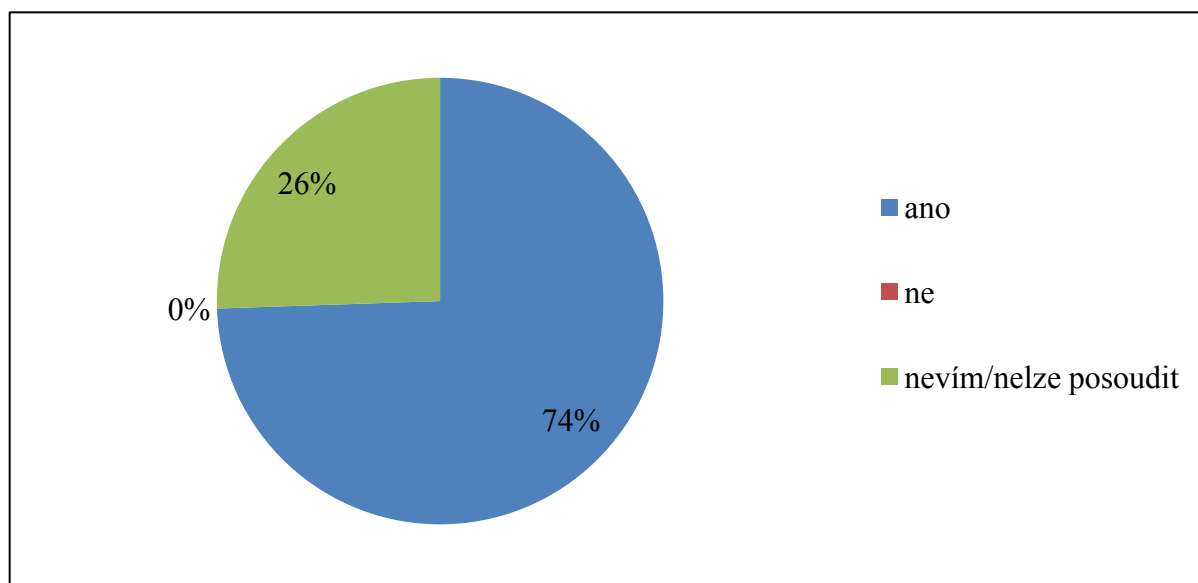
Graf 4. 5: Odpovědi na otázku č. 5: Jste spokojeni s vybavením a vzhledem školního hřiště?

Zdroj: Vlastní šetření

Se vzhledem a vybavením školní jídelny je 35 rodičů (74 %) spokojeno a 7 rodičů (15 %) je nespokojeno. Tuto otázku nedokázalo posoudit 5 respondentů (11 %).

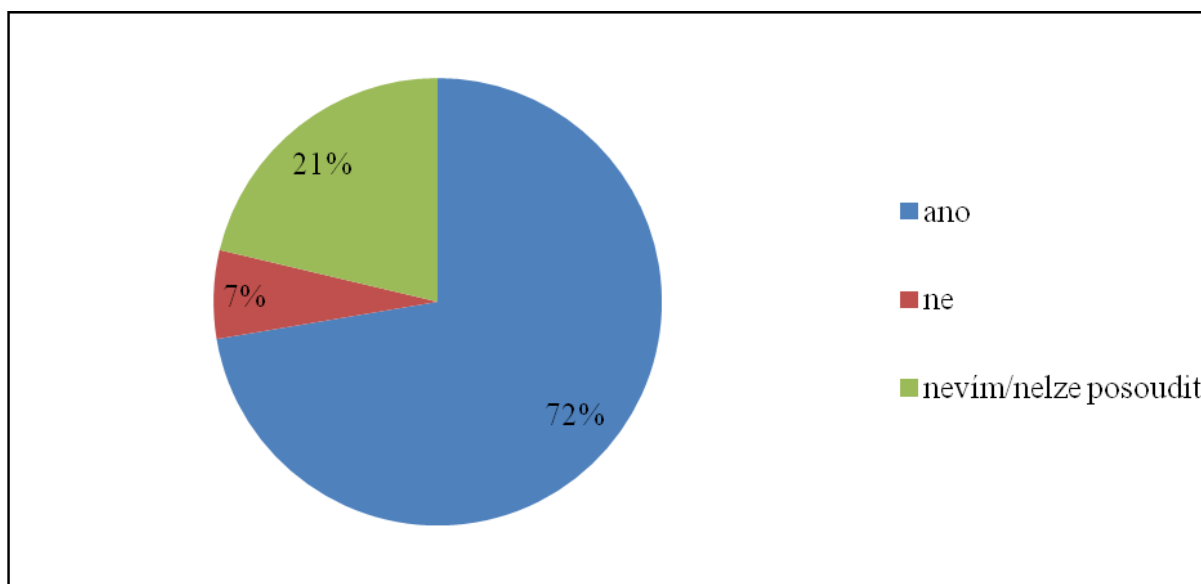
Graf 4. 6: Odpovědi na otázku č. 6: Vyhovuje Vám organizace a vybavení školní družiny?

Zdroj: Vlastní šetření

Organizace a vybavení školní družiny vyhovuje 35 rodičům (74 %), odpovědět či posoudit odpověď na tuto otázku nedokázalo 12 dotazovaných (26 %). Žádný z respondentů nebyl s vybavením a organizací vyloženě nespokojen.

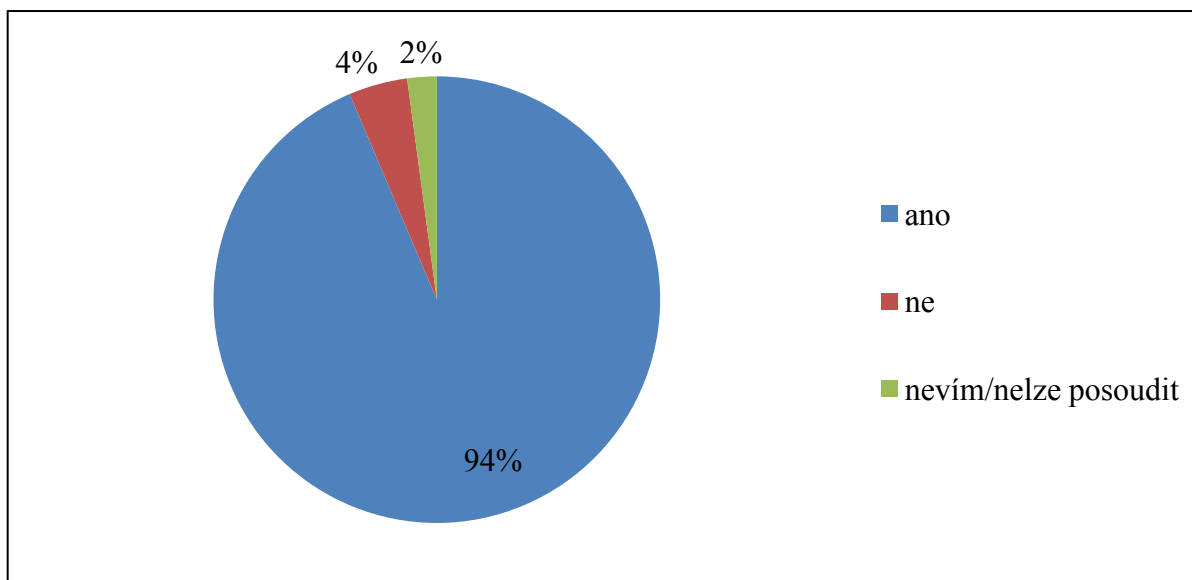
Graf4. 7: Odpovědi na otázku č. 7: Jste spokojeni s organizací a možnostmi školní jídelny?

Zdroj: Vlastní šetření

S organizací a možnostmi školní jídelny je spokojeno 34 (72 %) rodičů. Dále 10 (21 %) respondentů se k této otázce nedokázalo vyjádřit a odpověď zbývajících 3 (7%) rodičů je záporná.

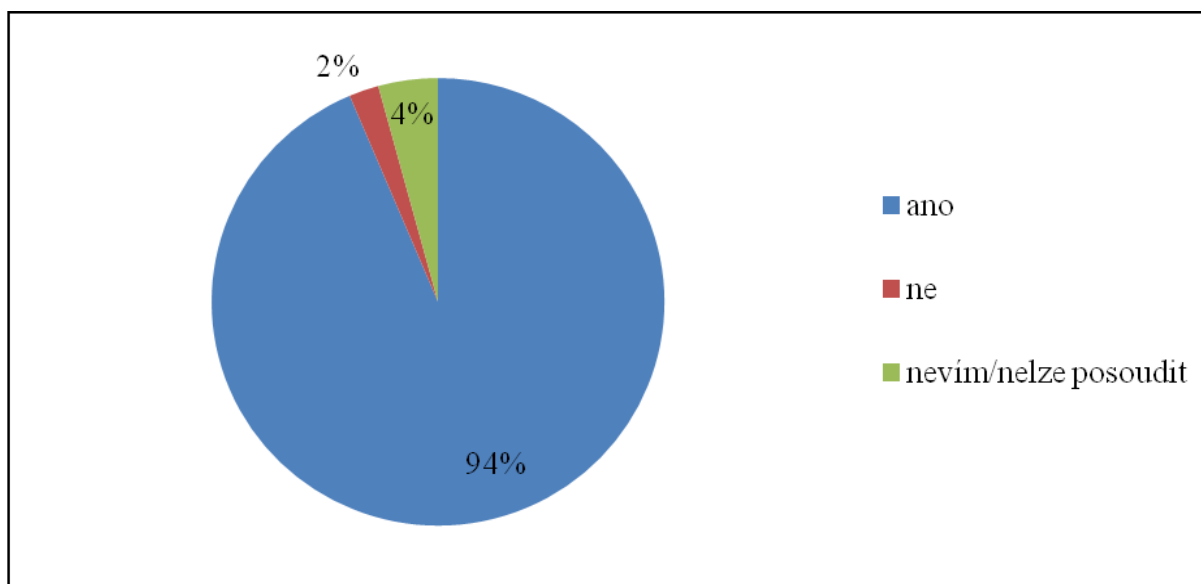
Graf 4. 8: Odpovědi na otázku č. 8: Jste spokojeni s nabídkou školních aktivit a akcí?

Zdroj: Vlastní šetření

S nabídkou školních aktivit a akcí je spokojeno 44 rodičů, což představuje 94 % rodičů. Dva respondenti (4 %) odpověděli „ne“ a jeden rodič (2 %) nedokázal tuto otázku posoudit.

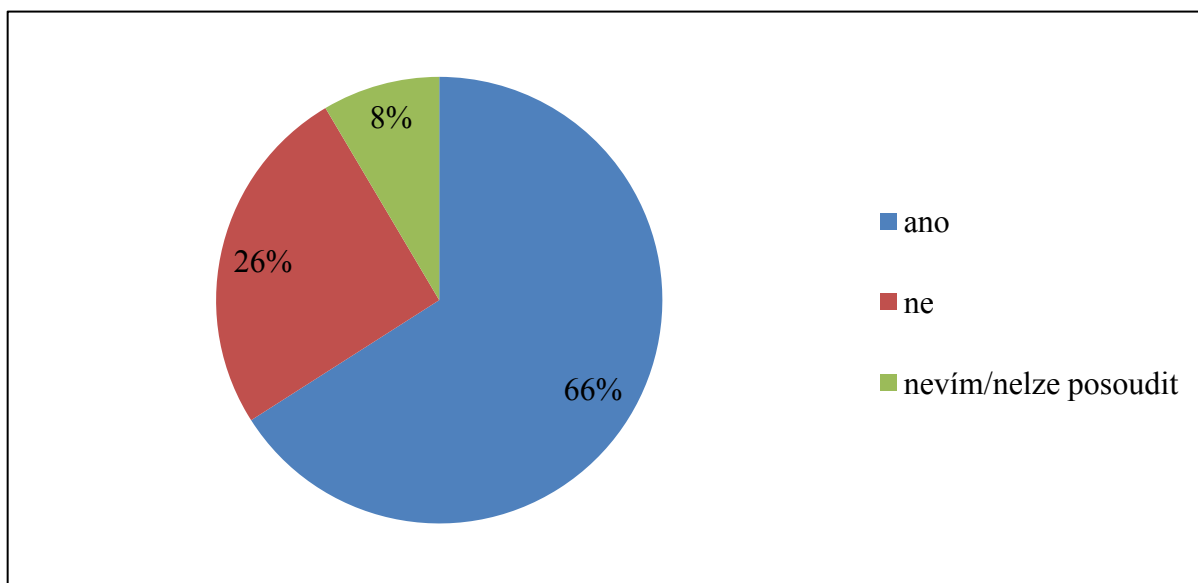
Graf 4. 9: Odpovědi na otázku č. 9: Líbí se Vám činnost školy v oblasti školních besídek?

Zdroj: Vlastní šetření

Na tuto otázku odpovídali dotazovaní převážně kladně, 44 respondentů (94 %) označilo odpověď „ano“. Otázku nedokázali posoudit 2 rodiče (4 %) a 1 zbývající dotazovaný (2 %) označil odpověď „ne“.

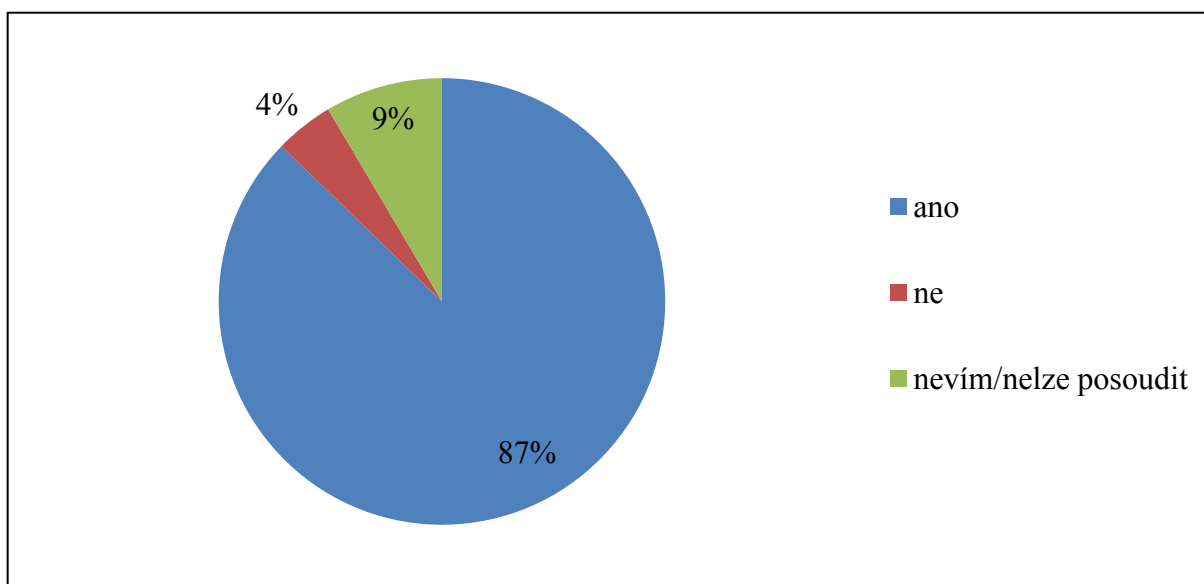
Graf 4. 10: Odpovědi na otázku č. 10: Myslíte si, že nabídka školních kroužků je dostačující?

Zdroj: Vlastní šetření

Větší část rodičů v celkovém počtu 31 (66 %) si myslí, že nabídka školních kroužků je dostačující a 12 rodičů (26 %) má na tuto otázku opačný názor. Z celkového počtu 4 respondenti (8 %) nedokázali odpověď na tuto otázku posoudit.

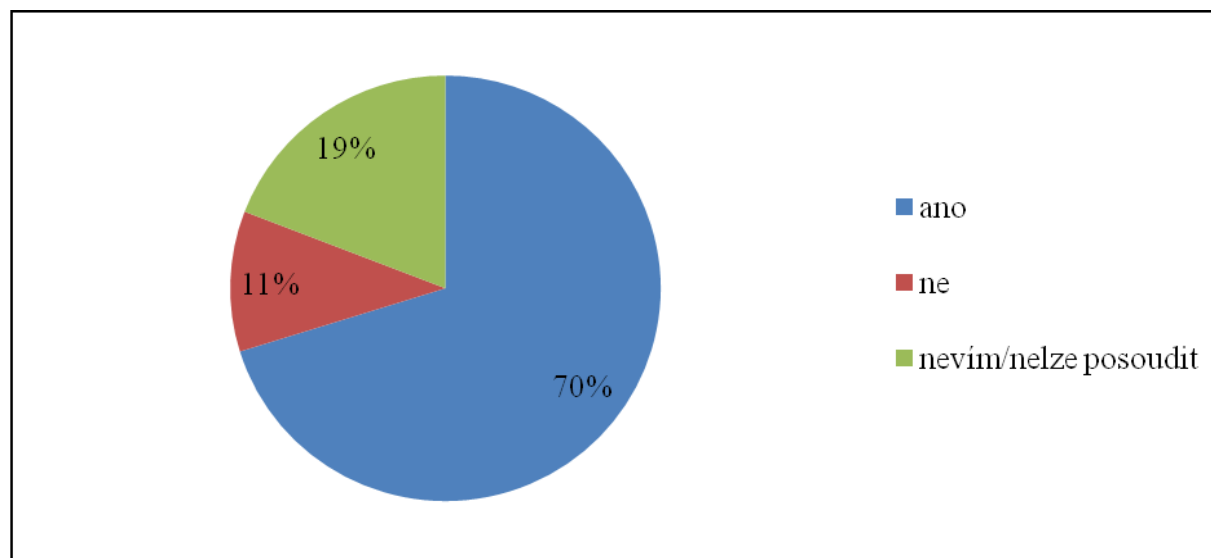
Graf 4. 11: Odpovědi na otázku č. 11: Jste spokojeni s výukou cizích jazyků?

Zdroj: Vlastní šetření

S výukou cizích jazyků na škole je spokojeno 41 dotazovaných (87 %), avšak 2 rodiče (4%) uvedli opačnou odpověď. Zbývajících 4 respondentů (9 %) označilo odpověď „nevím/nelze posoudit“.

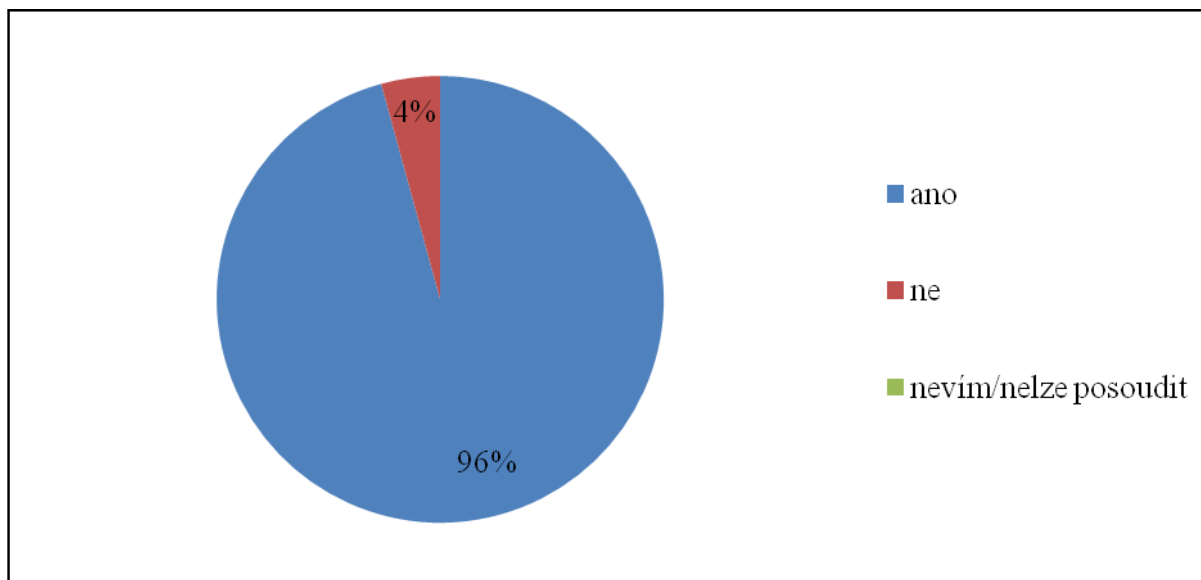
Graf 4. 12: Odpovědi na otázku č. 12: Vyhovuje Vám složení pedagogického sboru (ryze ženský)?

Zdroj: Vlastní šetření

S ryze ženským složením pedagogického sboru nemá problém 33 dotazovaných (70 %). Kdežto 5 rodičů (11 %) odpovědělo na otázku zcela opačně, a tudíž označili odpověď „ne“. Třetí z vybraných možností „nevím/nelze posoudit“ označilo 9 rodičů (19%).

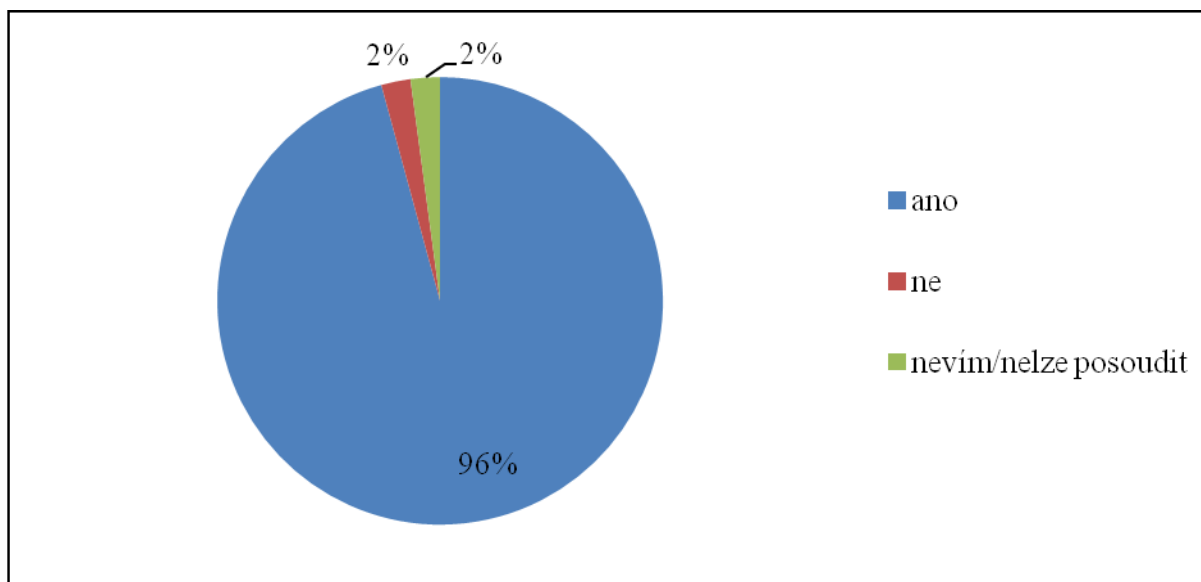
Graf 4. 13: Odpovědi na otázku č. 13: Jste spokojeni s přístupem pedagogů při komunikaci s Vámi?

Zdroj: Vlastní šetření

Na tuto otázku odpovídali respondenti buď „ano“ nebo „ne“. Odpověď téměř většiny dotazovaných v celkovém počtu 45 (96 %) zněla kladně, ostatní 2 rodiče (4 %) zvolili zápornou odpověď.

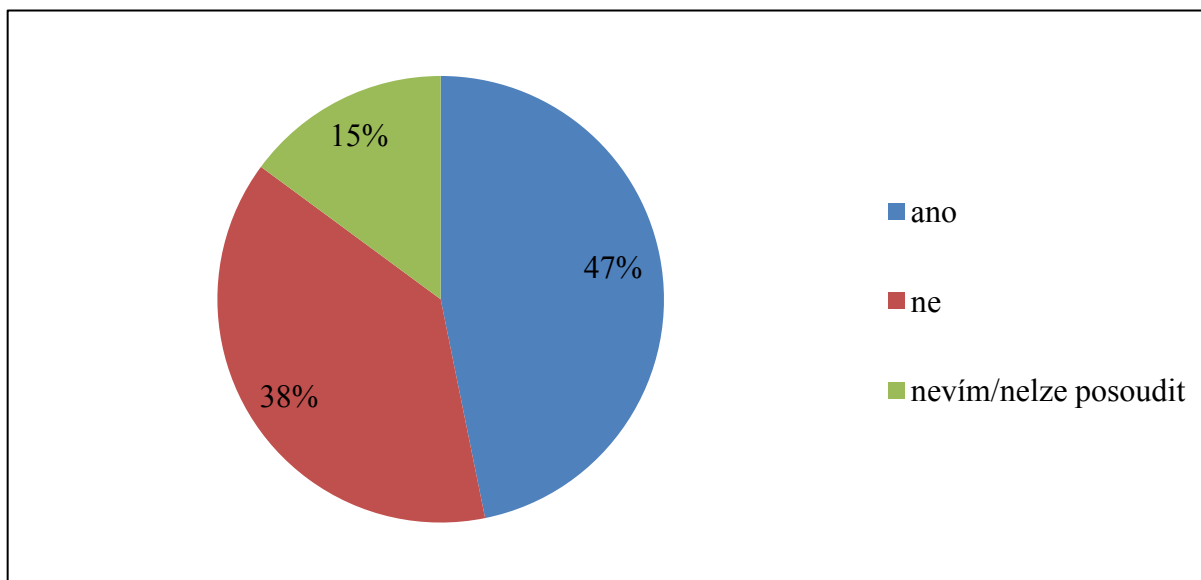
Graf 4. 14: Odpovědi na otázku č. 14: Myslíte si, že je Vaše dítě hodnoceno objektivně?

Zdroj: Vlastní šetření

Také odpověď na tuto otázku byla téměř jednoznačná, pouze 1 (2 %) respondent odpověděl „ne“ a 1 (2 %) odpověď „nevím/nelze posoudit“. Zbytek, to je 45 (96 %) rodičů označilo odpověď „ano“.

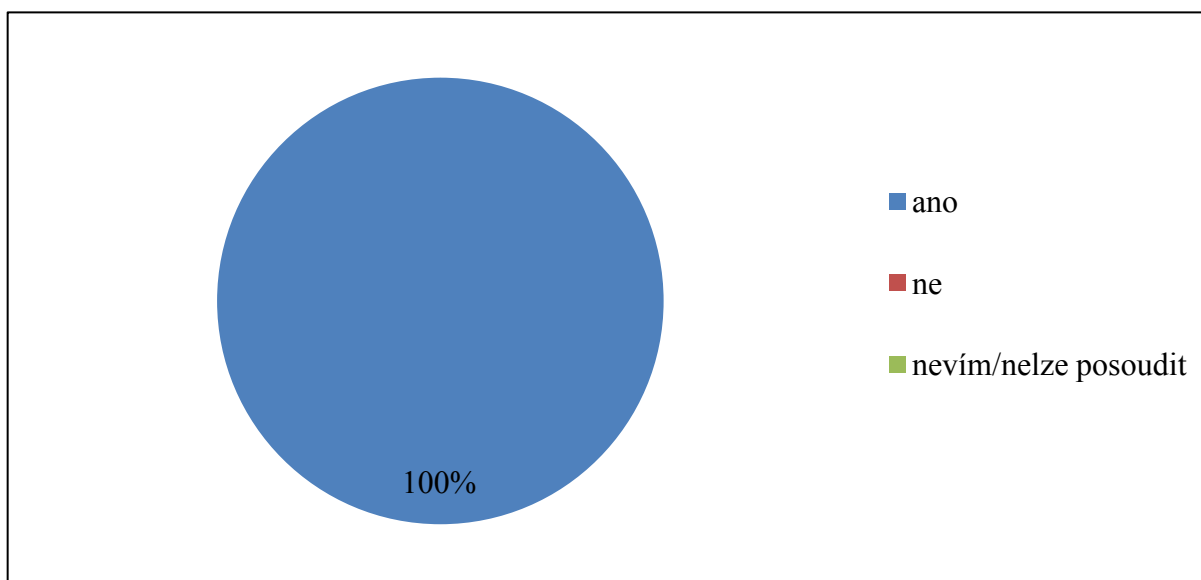
Graf 4. 15: Odpovědi na otázku č. 15: Informovali jste se o školním programu „Tvořivá škola“?

Zdroj: Vlastní šetření

O školním programu se informovala menší část rodičů, a to celkem 22 (47 %). Odpověď neinformovanosti byla označena 18 respondenty (38 %) a 7 dotazovaných (15%) tuto otázku nedokázalo posoudit.

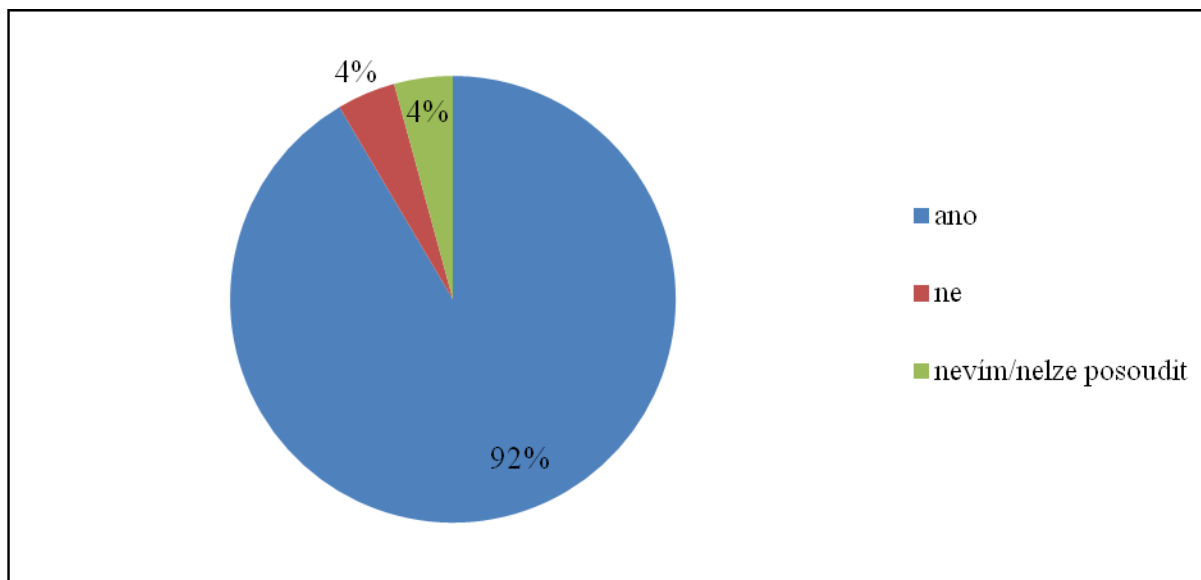
Graf 4. 16: Odpovědi na otázku č. 16: Máte dostatečný přístup k informacím o dění ve škole?

Zdroj: Vlastní šetření

Označená odpověď na tuto otázku byla jednoznačná. Všech 47 rodičů (100 %) si myslí, že mají dostatečný přístup k informacím.

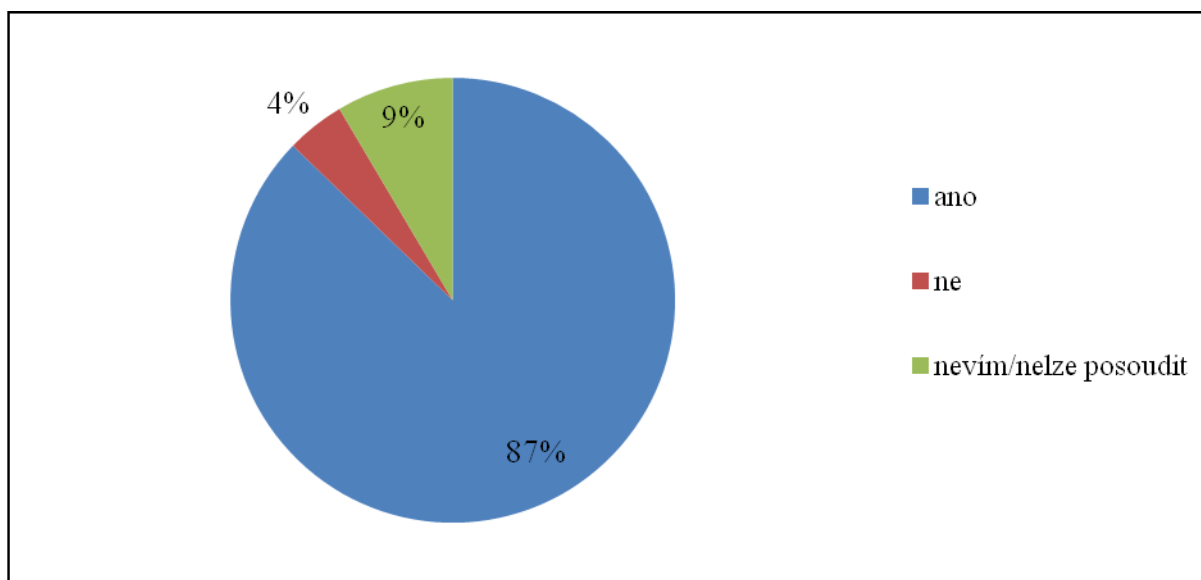
Graf 4. 17: Odpovědi na otázku č. 17: Jste spokojeni s činností zaměstnance obce, který převádí děti přes silnici?

Zdroj: Vlastní šetření

S činností zaměstnance obce, který zajišťuje bezpečnost dětí při přechodu přes silnici je spokojeno 43 rodičů (92 %). Pouze 2 respondenti (4 %) označili odpověď „ne“ a jiní 2 respondenti (4 %) odpověď „nevím/nelze posoudit“.

Graf 4. 18: Odpovědi na otázku č. 18: Doporučili byste ZŠ Otice svým známým?

Zdroj: Vlastní šetření

ZŠ Otice by svým známým doporučilo 41 rodičů (84 %) a 2 rodiče (4 %) nikoli, 4 dotazovaní (9 %) se rozhodli pro odpověď „nevím/nelze posoudit“.

V dotazníku byl vymezen také prostor pro otevřenou otázku, kde mohli rodiče vyjádřit své připomínky, návrhy či doporučení. K této otázce se rodiče mohli, ale nemuseli vyjádřit. Písemnou odpověď na tuto otázku napsalo 8 rodičů (17 %). Byly zaznamenány tři hlavní nedostatky, které rodiče ve svých připomínkách zmínili. Prvním a hlavním nedostatkem je chybějící tělocvična, druhým ergonomické nedostatky v počítačové učebně. Byly uvedeny také připomínky ke kurzu plavání, který žáci absolvují v období zimy.

4.3. Zhodnocení výsledků

K výzkumnému šetření bylo osloveno 75 rodičů. Návratnost rozdaných 75 dotazníků činila 49 dotazníků tedy 65 %. Důvodem, proč 4 % dotazníků nebyly do hodnocení zapojeny, je skutečnost, že respondenti neoznačili odpověď na všechny otázky.

Dotazník obsahoval 18 otázek a jednu otázku s otevřenou odpovědí. První dvě osobní otázky byly zaměřeny na věk a dosažené vzdělání.

Z výsledků je patrné, že nejvíce rodičů spadá do věkové kategorie 30 – 39 let. Rodič ve věku 20 – 29 let se vyskytl pouze jednou, což lze vysvětlit tím, že v dnešní době se současná generace zaměřují především na své vzdělání a kariéru, a rodičovství posouvají na pozdější dobu. Rodiče ve věku 40 – 49 let, přesněji 26 %, jsou většinou rodiče žáků vyšších tříd. Mezi respondenty se nenašel rodič ve věkové kategorii 50 a více let. Rodiče této věkové kategorie mají spíše děti umístěny na středních a vysokých školách. Podle ukazatele plodnosti v České republice pro rok 2012 byl průměrný věk matek 29,8 let, což odpovídá i výsledkům šetření. Dle věkové struktury obyvatel České republiky je zřejmé, že nejvíce obyvatel patří do věkové kategorie 50 a více let. Nejméně obyvatel spadá do věkové kategorie 20 – 29 let a 40 - 49 let.

Tabulka 4. 1: Věková struktura obyvatel v České republice

Věková struktura				
Věk	Počet rodičů podílejících se na výzkumném šetření		Počet obyvatel v ČR	
	v %	absolutně	v %	absolutně
20 - 29	2 %	1	17 %	1 404 935
30 - 39	72 %	34	21 %	1 769 166
40 - 49	26 %	12	17 %	1 398 774
50 a více	0 %	0	45 %	3 813 107
Celkem	100 %	47	100 %	8 385 982

Zdroj: Vlastní zpracování, dle CZSO: Demografická ročenka ČR 2011. *Počet obyvatel podle pohlaví a jednotek věku* [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9900270732/\\$File/401912ri01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9900270732/$File/401912ri01.pdf)

V oblasti vzdělání dosáhli nejvyšší četnosti středoškolsky vzdělání rodiče, a to celých 55 %. Odpovědi těchto rodičů byly více méně kladné, čímž potvrdily svou spokojenost se ZŠ Otice. Především tato skupina rodičů využila řádky k otevřené odpovědi, a vyjádřila tak písemně své návrhy na zlepšení kvality školy. Do dotazníkového šetření se zapojilo 43 % rodičů vyučených v oboru. U této skupiny rodičů se záporné odpovědi „ne“ objevily jen zřídka, většina odpovědí byla „ano“. Případně odpovědi na otázky rodiče nedokázali posoudit a označili odpověď „nevím/nelze posoudit“. Vyplněné dotazníky pouze 2 % vysokoškolsky vzdělaných rodičů vyjadřovali spokojenost s kvalitou školy. Dle vzdělanostní struktury obyvatel v ČR je zřejmé, že nejvíce obyvatel disponuje vyučením v oboru a středoškolským vzděláním.

Tabulka 4. 2: Vzdělanostní struktura obyvatel v České republice

Vzdělanostní struktura				
Vzdělání	Počet rodičů podílejících se na výzkumném šetření		Počet obyvatel v ČR	
	v %	absolutně	v %	absolutně
Základní	0 %	0	16 %	1 439 000
Vyučení v oboru	43 %	20	35 %	3 168 100
Středoškolské	55 %	26	34 %	3 055 400
Vysokoškolské	2 %	1	15 %	1 337 100
Celkem	100 %	47	100 %	8 999 600

Zdroj: Vlastní zpracování, dle CZSO: Demografická ročenka ČR 2011. Vzdělanostní struktura populace v ČR [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: [www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/t/EA0034DACE/\\$File/31151202.pdf+vzd%C4%9Blanostn%C3%AD+struktura+v+%C4%8Dr&hl=cs&gl=cz](http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/t/EA0034DACE/$File/31151202.pdf+vzd%C4%9Blanostn%C3%AD+struktura+v+%C4%8Dr&hl=cs&gl=cz)

V třetí otázce bylo zjišťováno, jakou třídu navštěvují děti dotazovaných rodičů. Nejvíce rodičů, přesně 26 %, jsou rodiči žáků první třídy. Pouze dva rodiče označili v této otázce dvě odpovědi, což lze vysvětlit tak, že sledovanou školu navštěvují dvě jejich děti. Vstřícnost rodičů z pohledu tříd byla více méně stejná. Za každou třídu bylo odevzdáno kolem 10 vyplněných dotazníků.

1) Vybavenost školy

Čtvrtá až sedmá otázka byla zaměřena na vybavenost školy. Čtvrtá otázka zjišťovala, zda jsou rodiče spokojeni s technickým a materiálním vybavením školy. Odpověď „ano“ byla zaznamenána 40ti respondenty, což představuje 85 %. Vyloženě nespokojeni, a tudíž označení odpovědi „ne“, využilo 9 % rodičů a 6 % rodičů nedokázalo tuto otázku posoudit.

Pátá otázka byla zaměřena na spokojenost s vybavením a vzhledem školního hřiště. Jelikož v minulém roce byla dokončena celková rekonstrukce sportoviště, očekávala bych, že budou odpovědi převážně kladné. Většina rodičů, což je 74 % tuto předpověď potvrdila a pouhých 15 % vyvrátila. Na druhou stranu se pro třetí možnou odpověď „nevím/nelze posoudit“ rozhodlo 11 % rodičů.

Šestou otázkou rodiče odpovídali na otázku týkající se organizaci a vybavení školní družiny. Co se týče odpovědi, byly zaznamenány pouze dvě ze tří možných. Žádný z dotazovaných neoznačil odpověď „ne“. Téměř $\frac{3}{4}$ rodičů, přesně 74 %, je zcela spokojeno a nemají žádné výhrady. Tudíž jejich označenou odpověď byla odpověď „ano“. Zbytek rodičů se přiklonilo k odpovědi „nevím/ nelze posoudit“.

Sedmá otázka se zajímala o to, zda jsou rodiče spokojeni s organizací a možnostmi školní jídelny. Zde byly odpovědi podobné jako v předchozí otázce, avšak objevili se i 3 rodičové, kteří byli pro možnost „ne“. Opět téměř $\frac{3}{4}$ rodičů, a to 72 % jsou se školní jídelnou spokojeni a 20 % z celkového vzorku se rozhodli pro odpověď „nevím/nelze posoudit“.

Z těchto zjištění je zřejmé, že oblast vybavenosti školy je dobrá. Na každou z těchto čtyř otázek bylo odpovídáno téměř ze $\frac{3}{4}$ kladně, avšak odpovědi nebyly stoprocentní. Nespokojenost rodičů může být způsobena mnoha důvody, které však z odpovědí dotazovaných nejsou zjistitelné. Rodiče mohou postrádat další nadstandardní moderní vybavení, které sice zvýší kvalitu vybavenosti školy, ale není nezbytné pro zajištění vyšší kvalitní výuky. V případě označení odpovědi „nevím/nelze posoudit“ je možné, že se buďto rodiče neinformují, anebo nedokázali odpověď posoudit.

S touto oblastí souvisí také odpovědi, které se vyskytly v poslední otevřené otázce, a to především chybějící tělocvična. O výstavbě tělocvičny se neustále hovoří, avšak chybí prostory pro její realizaci.

Podle mého názoru škola disponuje dostatečným a moderním vybavením, ať už se jedná o vybavení jednotlivých tříd, družin, školní jídelny či hřiště.

2) Aktivita školy

Další čtyři otázky se týkaly oblasti školní aktivity. Osmou otázkou bylo zjišťováno, zda jsou dotazovaní rodiče spokojeni s nabídkou školních aktivit a akcí. Pro téměř většinu rodičů, a to celých 94 % byla jasnou odpovědí možnost „ano“. Pouze 4 % rodičů se rozhodli zaznačit odpověď „ne“ a zbývajících odpověď „nevím/nelze posoudit“.

Devátá otázka byla zaměřena na školní besídky a zkoumala spokojenost s touto aktivitou. I na tuto otázku odpověděli téměř všichni dotazovaní kladně, stejně tak jako v předchozí otázce, a to přesně 94 % rodičů. Pouze 2 % rodičů jsou nespokojeni a zbývajících 4 % rodičů otázku nedokázalo posoudit, a rozhodli se pro třetí možnou odpověď „nevím/nelze posoudit“.

Desátou otázkou rodiče odpovídali na otázku, zda si myslí, že nabídka školních kroužků je dostačující, případně měli napsat, který z kroužků postrádají. Větší polovina rodičů, a to 66 % je s nabídkou spokojena. Avšak avšak objevili se dva dotazovaní, kteří sice s nabídkou kroužků spokojeni jsou, ale i tak využili prostor a napsali, že postrádají pohybový kroužek. Tento prostor využilo dalších 26 % rodičů s odpovědí „ne“, a uvedli zde chybějící sportovní a taneční kroužek. Zbytek rodičů situaci nedokázalo posoudit.

Jedenáctá, poslední otázka této oblasti zjišťovala, zda jsou rodiče spokojeni s výukou cizích jazyků. I u této otázky byla rozhodující odpovědí možnost první, „ano“, kterou uvedlo 87 % rodičů. Pouze 2 % označila odpověď „ne“ a 4 % odpověď „nevím/nelze posoudit“.

I tato oblast vyzněla vesměs kladně. Kladné odpovědi u otázky číslo osm a devět se dali předpokládat, jelikož škola klade velký důraz na zajištění jak školních tak mimoškolních aktivit. Žáci za svou působnost ve škole poznají mnoho nových zajímavých míst a zúčastní se mnoha akcí. Také rodičům jsou zpestřeny dny v podobě školních besídek, které připraví žáci společně s pedagogy. Co se týče otázky číslo deset, zaměřené na školní kroužky, tak i zde se zjištěné kladné odpovědi očekávaly. I když škola nabízí celkově pět kroužků, sportovní kroužek nedostatkem opravdu je, a taneční kroužek by byl už jen zpestřením této nabídky. Při zjišťování informací u školního vedení mi však bylo řečeno, že přidat sportovní kroužek do celkové nabídky kroužků se plánuje, a to alespoň v období jara a podzimu, kde může být za tímto účelem využíváno nové sportoviště za školní budovou, a chybějící tělocvična by tak nemusela být postrádána. Také poslední otázka týkající se výuky jazyků na škole dopadla velice dobře. Cizí jazyky vyučují k tomuto účelu vzdělání pedagogové, a zajišťují tak žákům především základní poznatky, které si však žáci mohou zkvalitnit prostřednictvím nabízeného kroužku angličtiny.

Usuzuji, že se škola dostatečně podílí na zajištění jak školních tak mimoškolních aktivit.

3) Pedagogický sbor a hodnocení žáků

Dvanáctou až čtrnáctou otázkou bylo zkoumáno složení pedagogického sboru a hodnocení žáků. Na otázku, kterou se ptalo na názor, zda rodičům vyhovuje složení

pedagogického sboru, jelikož na škole působí jako pedagogové pouze ženy, bylo odpovídáno různě. Celkem 70 % rodičů označilo odpověď „ano“. Další skupina 19 % rodičů však tuto otázku posoudit nedokázala a rozhodla se pro odpověď „nevím/nelze posoudit“. Zbývajících 11 % dotazovaných s tímto složením spokojena není a označili odpověď „ne“.

Třináctá otázka se zabývala spokojeností rodičů při komunikaci s pedagogem. Téměř většina, přesně 96 % rodičů je s komunikací spokojena. Zbylé 4 % mají opačný názor a jsou tudíž nespokojeni.

Čtrnáctá otázka byla zaměřena na názor rodičů týkající se hodnocení žáků pedagogy, a měli tak označit odpověď, která vyjádří jejich názor na objektivním hodnocení jejich dítěte. Opět většina rodičů, celkem 96 % odpověděla možností „ano“, 2 % možností „ne“ a 2 % variantou „nevím/nelze posoudit“.

Také výsledky zkoumání této oblasti vyšly dobře. Myslím si, že stejně tak jako rodiče, kteří se rozhodli označit odpověď „ano“ v otázce týkající se složení pedagogického sboru, a sice, že na škole působí jen ženy, které plní funkci pedagogů, není vůbec špatné, jelikož kvalita poskytovaného vzdělání nezáleží na pohlaví pedagoga, nýbrž na jeho kvalifikaci. Tito pedagogové, kteří působí na škole, jsou velice kvalifikovaní, objektivně hodnotící, vstřícní, ochotní pomoci a poskytnout veškeré potřebné informace.. Tuto skutečnost mohu z vlastní zkušenosti potvrdit.

4) Informovanost rodičů

Na oblast informovanosti jsem zaměřila dvě otázky. Patnáctou otázkou jsem zjišťovala, zda se rodiče informovali o školním vzdělávacím programu „Tvořivá škola“. Na tuto otázku odpovědělo 47 % rodičů „ano“, 38 % „ne“ a 15 % vybralo možnost „nevím/nelze posoudit“.

Šestnáctou otázkou rodiče odpovídali na to, zda mají dostatečný přístup k informacím o dění ve škole. Odpověď na tuto otázku byla zcela jednoznačná, 100 % dotazovaných zaznačili možnost „ano“.

Výsledky patnácté otázky nelze interpretovat tak, že škola by snad něco zanedbala, ale problém je spíše na straně rodičů. Celý školní vzdělávací program je dostupný k nahlédnutí v ředitelně školy a také je jeho základní část zveřejněna na internetových stránkách školy. Rodiče tak měli a stále mají možnost do něj nahlédnout. Pedagogové informují rodiče nejen na třídních schůzkách, či pohovorech s rodiči, ale také prostřednictvím nástěnek a webových stránek, což si rodiče uvědomují, a proto si myslím, že výsledek šestnácté otázky byl zcela jednoznačně kladný.

5) Bezpečnost žáků

Pouze jedna otázka je zaměřena na oblast bezpečnosti. Zajímalo mě, zda jsou rodiče spokojeni se zaměstnancem obce, jehož úkolem je převádět děti přes silnici. Jelikož se škola nachází na křižovatce, obecní zastupitelstvo schválilo zaměstnat jednoho pracovníka na toto místo. S funkcí tohoto pracovníka je spokojeno 91 % rodičů. Z celkového vzorku 2 % dotazovaných označili odpověď „ne“ a 2 % odpověď nevím/nelze posoudit.

I zde jsem kladné výsledky předpokládala. Pouze 2 % dotazovaných s tímto zaměstnancem spokojena není.

6) Připomínky, návrhy a doporučení

Poslední otázkou byla otázka otevřená, ke které se rodiče mohli, ale nemuseli vyjádřit. Prostřednictvím této otázky mohli rodiče vyjádřit své připomínky, návrhy a doporučení k činnostem ZŠ Otice. Písemnou odpověď zaznamenalo 17 % rodičů. Rodiče upozornili především na tři hlavní nedostatky - chybějící tělocvična, ergonomické nedostatky v počítačové učebně a objevily se i připomínky týkající se kurzu plavání.

Jeden rodič uvedl, že je nevhodné, aby děti při zhoršených smogových podmínkách cvičili venku, či přecházeli do kulturního domu v rámci tělesné výchovy. Jiný uvedl, že chybějící tělocvična může být problémem při přechodu žáků na jinou školu.

Někteří rodiče se také vyjadřovali k zimnímu kurzu plavání, a to především proto, že by upřednostnili, aby tento kurz děti absolvovaly na jaře nebo na podzim. Důvodem může být především častější onemocnění dětí v zimě.

Ergonomické nedostatky v počítačové učebně zásadně kvalitu školy nezhoršují. Děti v počítačové učebně netráví tolik času, aby to mělo vliv na jejich zdraví.

5. ZÁVĚR

Téma: „Hodnocení spokojenosti činnosti příspěvkové organizace“ popisuje činnost a hospodaření konkrétní neziskové organizace. Dle mého názoru je velice důležité, aby práce měla využití v praxi. Přínos práce spočívá v nynějším předání zjištěných výsledků vedení školy. Díky tomu se škola může zaměřit na nedostatky a zefektivnit tak svou činnost ještě lépe, než doposud.

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit činnost a kvalitu základní školy z pohledu rodičů žáků této školy, a to konkrétně Základní školy v Oticích, která je příspěvkovou organizací zřízenou územně samosprávným celkem.

Na počátku této práce byly stanoveny čtyři **hypotézy**, které se týkaly vybraných oblastí zkoumání kvality činnosti školy:

Hypotéza č. 1: Základní škola v Oticích poskytuje dostatečné vybavení pro zajištění své činnosti.

Hypotéza č. 2: Nabídka školních kroužků je dostačující.

Hypotéza č. 3: Ryze ženská skladba pedagogického sboru nemá vliv na úroveň kvality vzdělávání.

Hypotéza č. 4: Rodiče mají dostatečný přístup k informacím, avšak sami se málo informují o dění ve škole.

Hypotéza je potvrzena, pokud se vyjádřilo kladně více jak 50 % respondentů.

Na základě výsledků dosažených v průběhu bakalářské práce lze vyvodit následující závěry. První hypotéza z oblasti vybavenosti školy byla potvrzena. Základní škola disponuje dostatečným vybavením pro zajištění své činnosti, což potvrdila i velká většina rodičů, v procentuálním vyjádření více než 70 % respondentů.

Druhou hypotézou z oblasti aktivity školy jsem předpokládala, že nabídka školních kroužků je dostačující. Při zkoumání této oblasti jsem zjistila, že 26 % rodičů by uvítalo, aby byl do nabídky školních kroužků zahrnut také kroužek sportovní. Jelikož 66 % rodičů spokojenost potvrdilo, konstatuji, že i tato hypotéza byla potvrzena.

Třetí hypotéza z oblasti pedagogického sboru vypovídala o tom, že ryze ženské složení pedagogického sboru nemá vliv na úroveň kvality vzdělávání. Tuto předpověď potvrdilo 70 % rodičů, z čehož vyplývá, že i třetí hypotéza byla potvrzena.

Čtvrtá hypotéza z oblasti informovanosti rodičů předpokládala, že rodiče mají dostatečný přístup k informacím, avšak se sami málo informují o dění ve škole. Z šetření

vyplývá, že 100 % rodičů si myslí, že dostatečný přístup k informacím skutečně má. Avšak možnost informovat se málo využívají. Také tato hypotéza byla potvrzena.

Celková kvalita školy byla zhodnocena rodiči výborně, i přesto, že se našli rodiče, kteří výhrady měli. Téměř na všechny otázky 75% rodičů odpovědělo kladně, a tím stvrdilo svou spokojenost. Známkou spokojenosti se základní školou je výrazná převaha 87 % rodičů, která by školu doporučila svým známým.

Díky této bakalářské práci jsem získala značný přínos v teoretických znalostech, detailně se seznámila s fungováním příspěvkové organizace a mohla tak zhodnotit kvalitu činnosti základní školy na konkrétním příkladě z praxe.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- 1) BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 89. ISBN 80-245-1293-9.
- 2) BOURDON, Jacques a Charles DEBBASCH. *Neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Victoria publishing a.s, 1995. s. 127. ISBN 80-85865-78-5.
- 3) DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1996. s. 373. ISBN 80-859-6319-1.
- 4) DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí*. 1. vyd. Praha: C H Beck, 2012. s. 173. ISBN 80-740-0224-1.
- 5) FRIČ, Pavol a Rochdi GOULLI. *Neziskový sektor v ČR*. 1. vyd. Praha: Eurolex bohemia s.r.o, 2001. s. 203. ISBN 80-86432-04-1.
- 6) HANNAGAN, Tim J. *Marketing pro neziskový sektor*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1996. s. 205. ISBN 80-859-4307-7.
- 7) MARTÍNEK, Branislav: Otice, z historie obce. 1. Vyd. Praha, Liberec, Opava: Hoblík a Havleš v. o. s., 1998. s. 59.
- 8) MOCKOVČIÁKOVÁ, Alena a kol. *Příspěvkové organizace 2010*. 2. vyd. Praha: Wolsters Kluwer, 2010. s. 236. ISBN 978-80-7357-533-5.
- 9) OCHRANA, František a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2010. s. 261. ISBN 80-247-3228-9.
- 10) PEKOVÁ, Jitka a kol. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 485. ISBN 80-735-7936-7.
- 11) PLAMÍNEK, Jiří a kol. *Řízení neziskových organizací*. 1.vyd. Praha: Nadace Lotos, 1996. s. 186. ISBN 80-238-0442-1.
- 12) PROVÁZNIKOVÁ, Romana. *Financování obcí, měst a regionu*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. s. 304. ISBN 80-247-2789-7.
- 13) REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 188. ISBN 80-869-2925-6.
- 14) RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace – vznik, účetnictví a daně*. 11. vyd. Praha: ANAG, 2011. s. 254. ISBN 80-72636-75-8.
- 15) ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Když se řekne nezisková organizace*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. s. 130. ISBN 80-210-3031-3.

- 16) VOLTNEROVÁ, Maderová Karla a Petr TÉGL. *Vztah mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. s. 191. ISBN 978-80-7236-664-8.

Legislativa

- 17) Zákon č. 586 ze dne 18. prosince 1992 České národní rady o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117, s. 3520. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=586/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
- 18) Zákon č. 561 ze dne 2. září 2008 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 103, s. 4904. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- 19) Zákon č. 561 ze dne 2. září 2008 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 103, s. 4904. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Elektronické zdroje

- 20) MŠMT. *Ministerstvo: Rozpočet 2012* [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20953>
- 21) MŠMT. *Vzdělávání: Vysoké školství* [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-vysokych-skol>
- 22) Neziskovky.cz. *Fakta: Statistika počtu neziskových organizací* [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_543/fakta_neziskovky-v_statistika-poctu-neziskovych-organizaci/
- 23) Národní ústav odborného vzdělávání: Cesta ke kvalitě. *Oblasti kvality školy* [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/ae/oblasti-kvality-skoly>
- 24) Otice: ZŠ a MŠ Otice. *Historie školy* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.otice.cz/zs-a-ms-otice/historie-skoly/>
- 25) Otice: ZŠ a MŠ Otice. *Školní preventivní strategie* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.otice.cz/zs-a-ms-otice/skolni-preventivni-strategie-1/>

- 26) Otice. *ZŠ a MŠ Otice: Školné vzdělávací program* [online]. [cit. 2013-03-07].
Dostupné z: <http://www.otice.cz/zs-a-ms-otice/skolni-preventivni-strategie-1/>
- 27) Školy online. *Databáze škol: Informace o databázích škol* [online]. [cit. 2013-03-17].
Dostupné z: <http://www.skoly-online.cz/databaze-skol/>
- 28) Czso: Demografická ročenka ČR 2011. *Počet obyvatel podle pohlaví a jendotek věku* [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9900270732/\\$File/401912ri01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9900270732/$File/401912ri01.pdf)

Další zdroje

- 29) Výroční zpráva o činnosti školy 2011/2012
- 30) Školní vzdělávací program ZŠ Otice
- 31) Zpráva o hospodaření příspěvkové organizace za rok 2008 – 2012

7. SEZNAM ZKRATEK

NO – neziskové organizace

OPS – obecně prospěšná společnost

OSS – organizační složky státu

PO – příspěvkové organizace

ÚSC – územně samosprávné celky

PPP – Public Private Partnership

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

SPU – specifické poruchy učení

8. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 2. 1: Členění národního hospodářství dle principu financování	8

9. SEZNAM TABULEK

Tabulka 2. 1: Vývoj počtu vybraných neziskových organizací v ČR.....	7
Tabulka 3. 2: Rozpočtové výdaje MŠMT v roce 2012	31
Tabulka 3. 3: Vývoj počtu žáků ZŠ Otice	34
Tabulka 3. 4: Zapojení žáků do školních kroužků ve školním roce 2011/2012.....	35
Tabulka 3. 5: Poskytnuté finanční prostředky od zřizovatele a výnosy ZŠ a MŠ Otice	38
Tabulka 3. 6: Poskytnuté finanční prostředky na přímé náklady ze státního rozpočtu ZŠ a MŠ Otice (v Kč).....	39
Tabulka 3. 7: Nákladové hospodaření ZŠ a MŠ Otice (v Kč).....	40

10. SEZNAM GRAFŮ

Graf 4. 1: Odpovědi na otázku č. 1: Kolik je Vám let?	43
Graf 4. 2: Odpovědi na otázku č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	43
Graf 4. 3: Odpovědi na otázku č. 3: Kterou třídu navštěvuje/í Vaše dítě/děti?	44
Graf 4. 4: Odpovědi na otázku č. 4: Jste spokojeni s vnitřním technickým a materiálním vybavením školy?.....	44
Graf 4. 5: Odpovědi na otázku č. 5: Jste spokojeni s vybavením a vzhledem školního hřiště?	45
Graf 4. 6: Odpovědi na otázku č. 6: Vyhovuje Vám organizace a vybavení školní družiny? .	45
Graf 4. 7: Odpovědi na otázku č. 7: Jste spokojeni s organizací a možnostmi školní jídelny? ..	46
Graf 4. 8: Odpovědi na otázku č. 8: Jste spokojeni s nabídkou školních aktivit a akcí?	46
Graf 4. 9: Odpovědi na otázku č. 9: Líbí se Vám činnost školy v oblasti školních besídek? ..	47
Graf 4. 10: Odpovědi na otázku č. 10: Myslíte si, že nabídka školních kroužků je dostačující?	47
Graf 4. 11: Odpovědi na otázku č. 11: Jste spokojeni s výukou cizích jazyků?	48
Graf 4. 12: Odpovědi na otázku č. 12: Vyhovuje Vám složení pedagogického sboru (ryze ženský)?	48
Graf 4. 13: Odpovědi na otázku č. 13: Jste spokojeni s přístupem pedagogů při komunikaci s Vámi?.....	49
Graf 4. 14: Odpovědi na otázku č. 14: Myslíte si, že je Vaše dítě hodnoceno objektivně?	49
Graf 4. 15: Odpovědi na otázku č. 15: Informovali jste se o školním program „Tvořivá škola“?.....	50
Graf 4. 16: Odpovědi na otázku č. 16: Máte dostatečný přístup k informacím o dění ve škole?	50
Graf 4. 17: Odpovědi na otázku č. 17: Jste spokojeni s činností zaměstnance obce, který převádí děti přes silnici?.....	51
Graf 4. 18: Odpovědi na otázku č. 18: Doporučili byste ZŠ Otice svým známým?	51

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2013

Lameta Mikšková

.....
jméno a příjmení student

11.SEZNAM PŘÍLOH

1. Příloha č. 1 – Dotazník
2. Příloha č. 2 – První Základní škola v Otčích
3. Příloha č. 3 – ZŠ Otice před rekonstrukcí
4. Příloha č. 4 – ZŠ Otice po rekonstrukci
5. Příloha č. 5 – Rozvaha ZŠ Otice
6. Příloha č. 6 – Výsledek hospodaření ZŠ Otice
7. Příloha č. 7 – Fondové hospodaření ZŠ Otice

